

**Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra ekonomiky**

**Diplomová práce
Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst**

Bc. Tereza Mášová

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tereza Kopecká

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst

Název anglicky

Evaluation of the economy of selected municipalities

Cíle práce

Cílem diplomové práce je posouzení úrovně hospodaření vybraných měst. To bude zajištěno analýzou příjmových a výdajových hodnot za vymezené časové období 5 let. Následně budou získaná data jednotlivých měst porovnána a posouzena. V závěru se autorka zaměří na doporučení pro možná zlepšení v hospodaření jednotlivých měst.

Metodika

V teoretické části diplomové práce budou využity především odborné publikace jako hlavní zdroj informací. Dále také internetové zdroje a příslušné zákony. V praktické části budou data získávána z veřejně dostupných zdrojů. Konkrétně Českého statistického úřadu, databáze Monitor pod záštitou Ministerstva financí ČR a z oficiálních webových stránek vybraných měst.

Naplnění cíle práce bude zajištěno s využitím analýzy příjmů a výdajů měst za hodnocené období.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

hospodaření, rozpočet, příjmy, výdaje, finance, veřejná správa, orgány obce, analýza, saldo

Doporučené zdroje informací

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika : obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. Průvodce komunálními rozpočty aneb jak může informovaný občan střežit státní pokladnu. Česká republika: Transparency International ČR, 2008. ISBN 978-80-87123-06-5

ČMEJREK, Jaroslav a Jan ČOPÍK. *Veřejná správa*. 2. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-954-9

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1

PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana; SEDLÁČKOVÁ, Olga. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.

Rozpočtové hospodaření a majetek obcí: Studijní příručka pro zastupitele obcí. In: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. c2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>

Veřejná správa v České republice 2021: Výroční zpráva o stavu veřejné správy České republiky za rok 2021. In: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. c2023, 2021. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vyrocní-zpravy-o-stavu-verejne-spravy.aspx>

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Jaroslav Homolka, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 14. 3. 2023

prof. Ing. Lukáš Čechura, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 3. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 01. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 23. 3. 2024 *Tereza Mášová*

Posouzení úrovně hospodaření vybraných měst

Abstrakt

Cílem diplomové práce bylo posouzení úrovně hospodaření měst Rakovník a Slaný. Cíle bylo dosaženo analýzou příjmových a výdajových hodnot za vymezené časové období 5 let, tedy od roku 2018 do roku 2022. Následně byla získaná data jednotlivých měst porovnána a posouzena. Diplomová práce se skládá ze dvou hlavních částí – teoretické a praktické části. V teoretické části diplomové práce byly jako hlavní zdroj použity především odborné publikace. Dalším zdrojem byly zákony a internetové zdroje, konkrétně metodiky, které na svých webových stránkách pravidelně zveřejňuje Ministerstvo vnitra České republiky. V této části byly definovány pojmy veřejná správa, byly charakterizovány orgány obce a dále rozpočet obce, rozpočtový proces a zdroje financování obcí. V praktické části byla postupně představena jednotlivá města, Rakovník a Slaný, nacházející se ve Středočeském kraji. Následně byly představeny orgány jednotlivých obcí a také rozpočet obce, analýza příjmů a analýza výdajů. V další fázi proběhla analýza salda příjmů a výdajů. Veškeré údaje o hospodaření obce byly převzaty z databáze Monitor pod záštitou Ministerstva financí ČR a také z oficiálních stránek webových stránek jednotlivých měst. Na závěr bylo posouzeno hospodaření v obci a z toho následně vyplynul návrh na zlepšení hospodaření. Hospodaření obou obcí bylo také porovnáno.

Klíčová slova: hospodaření, rozpočet, příjmy, výdaje, finance, veřejná správa, orgány obce, analýza, saldo

Evaluation of the economy of selected municipalities

Abstract

The objective of this diploma thesis was to evaluate the level of economy of municipalities Rakovník and Slaný. The objective was accomplished by analysing incomes and outcomes of these two towns in past five years, specifically year 2018 – 2022. Afterwards, the obtained data were compared and evaluated. The diploma thesis has two segments – theoretical part and analytical part. Professional publications was used as a main source in the theoretical part. Other sources were laws and internet sources, specifically methodology of Ministry of the Interior that are published regularly. Following terms were also defined: public administration, municipal authorities, budget, sources of financing towns budget. The towns Rakovník and Slaný was described in the analytical part. These towns are located in Central Bohemia. The municipal authorities of these towns were also described as well as their budget and analysis of incomes and outcomes. All data about economics of the towns was received via database Monitor under the auspice of Ministry of Finance and from the official web sites of these two towns. The evaluation of economy was done in conclusion as well as proposal of improving the economy. The economy was also compared.

Keywords: economy, budget, incomes, outcomes, finance, public administration, municipal authorities, analysis, balance

Obsah

Úvod	5
1 Cíl práce a metodika.....	6
Cíl práce	6
Metodika	6
2 Teoretická východiska.....	7
2.1 Veřejná správa.....	7
2.1.1 Subjekty veřejné správy	7
2.1.2 Funkce veřejné správy	7
2.2 Územní samospráva	8
2.2.1 Funkce územní samosprávy	8
2.3 Základní článek územní samosprávy – obec.....	8
2.3.1 Působnost obce	9
2.3.2 Charakteristika pojmu obec, město, městys	10
2.4 Orgány obce	10
2.4.1 Zastupitelstvo	11
2.4.2 Rada obce	13
2.4.3 Starosta	14
2.4.4 Obecní úřad	14
2.4.5 Orgány zastupitelstva obce a rady obce	15
2.5 Financování veřejné správy.....	17
2.5.1 Finanční systém na úrovni územní samosprávy	17
2.5.2 Úloha rozpočtu v soustavě rozpočtů.....	18
2.5.3 Principy finančního systému	19
2.5.4 Fiskální federalismus.....	20
2.5.5 Rozpočtová soustava	21
2.5.6 Rozpočtový proces	23
2.6 Rozpočet.....	24
2.6.1 Příjmy rozpočtu	24
2.6.2 Výdaje rozpočtu.....	28
2.7 Podnikání obcí.....	29
2.8 Přezkoumání hospodaření	30
2.8.1 Předmět přezkoumání.....	30
2.8.2 Hlediska přezkoumání	31
2.8.3 Postup při přezkoumání.....	31
2.8.4 Práva a povinnosti kontrolorů při přezkoumání	31
2.8.5 Práva a povinnosti územních samosprávných celků při přezkoumání.....	31

2.8.6 Zpráva o výsledku hospodaření.....	32
2.8.7 Správní delikty	32
3 Vlastní práce.....	34
3.1 Charakteristika města Rakovník	34
3.1.1 Orgány obce	34
3.2 Analýza rozpočtu obce.....	35
3.2.1 Analýza příjmů obce.....	37
3.2.2 Analýza výdajů obce	42
3.2.3 Saldo obce Rakovník.....	45
3.2.4 Analýza vybraných ukazatelů SIMU.....	45
3.3 Charakteristika města Slaný	47
3.3.1 Orgány obce	48
3.4 Analýza rozpočtu obce.....	49
3.4.1 Analýza příjmů obce.....	51
3.4.2 Analýza výdajů obce	55
3.4.3 Saldo obce Slaný	58
3.4.4 Analýza vybraných ukazatelů SIMU.....	59
4 Porovnání hospodaření obcí Rakovník a Slaný	61
4.1 Posouzení úrovně hospodaření obce Rakovník.....	61
4.2 Doporučení pro město Rakovník	62
4.3 Posouzení úrovně hospodaření obce Slaný.....	63
4.4 Doporučení pro město Slaný	64
4.5 Komparace hospodaření měst Rakovník a Slaný.....	65
4.5.1 Komparace daňových příjmů	65
4.5.2 Komparace přijatých transferů	66
4.5.3 Komparace kapitálových příjmů	66
4.5.4 Komparace nedaňových příjmů.....	67
4.5.5 Komparace běžných výdajů	68
4.5.6 Komparace kapitálových výdajů	68
4.5.7 Komparace příjmů na jednoho obyvatele.....	69
4.5.8 Komparace výdajů na jednoho obyvatele.....	70
4.5.9 Komparace salda na jednoho obyvatele	71
Závěr	72
Seznam použitých zdrojů	74
Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	76
Seznam tabulek	76
Seznam grafů.....	77

Úvod

Efektivní hospodaření je velmi důležitou součástí vedení každé obce. Obec se při hospodaření musí řídit danými principy finančního systému, mezi které patří hospodaření podle ročního rozpočtu a vytváření mimorozpočtových fondů. Rozpočet obce je finanční plán, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku. Rozpočet města se skládá z příjmů a výdajů a měl by být stanoven jako vyrovnaný. Do příjmů města se řadí daňové příjmy, přijaté transfery, kapitálové příjmy a nedaňové příjmy. Do výdajové části se řadí běžné a kapitálové výdaje.

Pro posouzení hospodaření byla vybrána města Rakovník a Slaný. Města se nacházejí ve Středočeském kraji v dojezdové vzdálenosti do 35 minut od Prahy. Obě města mají pod 16 000 obyvatel.

V první části diplomové práce autorka popsala základní pojmy, které jsou spojeny s hospodařením obcí. Byla především popsána veřejná správa, její subjekty a funkce, územní samospráva. Byly popsány také orgány obce, mezi jež patří zastupitelstvo, rada obce a starosta. Nedílnou součástí každé obce je také obecní úřad. Na obecní rozpočet lze nahlížet jako na bilanci, finanční plán a jako na nástroj prosazování cílů municipální a regionální politiky. Rozpočet obcí se řídí zákonem č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Důležitým úkonem je také přezkoumání hospodaření, které je pro obec povinné a v případě, že by bylo zjištěno, že se obec dopustila správního deliktu, hrozí jí pokuta.

V druhé části byla v úvodu představena města Rakovník a Slaný. Následně byla provedena analýza rozpočtu obce – příjmů a výdajů. Příjmy, stejně jako výdaje, byly podrobně zanalyzovány a v jednotlivých tabulkách byly rozepsány všechny kategorie a typy příjmů a výdajů. V grafu bylo znázorněno saldo měst. Celkové hospodaření bylo také posouzeno pomocí analýzy vybraných ukazatelů soustavy informativních monitorujících ukazatelů.

Analýzy příjmové a výdajové stránky, které byly v diplomové práci provedeny, mají za úkol posoudit hospodaření vybraných dvou měst.

1 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem práce je posouzení hospodaření dvou vybraných měst Rakovník a Slaný. Hospodaření bude posuzováno od roku 2018 do roku 2022. Obě města se nacházejí ve Středočeském kraji a leží zhruba 35 kilometrů od sebe. Rakovník je zároveň okresní město okresu Rakovník a Slaný patří do sousedního okresu Kladno. Cíle bude dosaženo pomocí analýzy příjmových a výdajových ukazatelů za dané 5leté období. Výsledky budou dále interpretovány pomocí tabulek a grafů. Hospodaření obcí bude zhodnoceno a na tomto základě budou napsána doporučení pro budoucí nakládání s veřejnými financemi.

Metodika

V první části, která bude zaměřena na teorii, budou popsány základní pojmy spojené s hospodařením obcí. Konkrétně budou charakterizovány pojmy veřejná správa, orgány obce, rozpočet obce, rozpočtový proces a zdroje financování. Hlavním zdrojem budou odborné publikace se zaměřením na veřejnou správu, financování obcí a vytváření rozpočtu. Mezi další zdroje, patří zákony, především zákon č. 128/2000 Sb. o obcích a zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Další informace budou převzaty z metodik, které pravidelně na svých stránkách zveřejňuje Ministerstvo vnitra České republiky, například Rozpočtové hospodaření a majetek obcí a Veřejná správa v České republice.

Praktická část se zaměří na dvě vybraná města. Nejdříve bude provedena charakteristika měst. Bude popsána geografie měst, demografické ukazatele, krátká historie a orgány města. Následně autorka provede analýzu rozpočtu měst a také analýzu příjmů a výdajů. V závěru této části se posoudí hospodaření a navrhnou opatření, která mohou zlepšit hospodaření.

V závěru diplomové práce bude zhodnocena úroveň hospodaření města Rakovník a Slaný.

2 Teoretická východiska

2.1 Veřejná správa

Na veřejnou správu lze nahlížet z dvou různých úhlů pohledu. Prvním z nich je institucionální pohled. Ten na veřejnou správu nahlíží jako na soubor institucí, které svou činnost vykonávají ve veřejném zájmu. Na druhé straně může být na veřejnou správu nahlíženo jako na správní činnost. Tato činnost může být chápána především jako vydávání správních aktů, spravování či dozor (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 7).

Dalším důležitým rozdělením je rozdělení toho, co vše spadá pod pojem veřejná správa. Z širokého pojetí vyplývá, že veřejná správa je součástí celkového uspořádání státu, a proto zahrnuje moc zákonodárnou – parlament, moc výkonnou – prezident, vláda a správní úřady a moc soudní – soudy. Užší pojetí veřejné správy chápe tuto správu jako správní činnost, která je vykonávána zmocněnými subjekty na základě zákona (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 7).

Existuje několik základních principů veřejné správy, které jsou uplatňovány v zemích EU. Tyto principy jsou: neutralita, rovnost, otevřenost, odpovědnost, výkonnost a účinnost (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 94).

2.1.1 Subjekty veřejné správy

Veřejná správa se rozděluje na státní správu, která je dominantní a samosprávu, která svou činnost vykonává na základě zákona. Samosprávou se rozumí územní samospráva, zájmová samospráva a vybrané veřejnoprávní instituce.

Subjekty veřejné správy známe celkem tři. Jsou jimi:

- Stát
 - Územní samospráva
 - Jiné subjekty (profesní komory, veřejnoprávní vysoké školy, veřejné fondy atd.)
- (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 94-95).

2.1.2 Funkce veřejné správy

Veřejná správa má několik funkcí. Nejvýznamnější z nich je funkce mocenská. z níž vyplývá, že může rozhodovat o právech a povinnostech jednotlivých subjektů. Veřejná moc je charakteristická tím, že není rovna subjektu, o kterém se rozhoduje.

Další funkcí je funkce ochranná. Hlavním úkolem této funkce je zajistit bezpečnost, veřejný pořádek a chránit stát před hrozbami, které by mohly přijít zvenčí.

Neméně důležitou funkcí je funkce organizační, jelikož je potřeba organizovat státní záležitosti, jako je například členění státu na územní celky (regiony, kraje, okresy, obce), ale také organizovat zdravotní a vzdělávací služby.

Jelikož je potřeba vytvářet v demokratické společnosti systém řízení, který je založený na politickém pluralismu a na vzájemné komunikaci a solidaritě, plní veřejná správa také funkci regulační.

Pro veřejnost je navíc důležitá funkce služeb veřejnosti, a to sociální, finanční, pečovatelská či hospodářská (Svoboda, Jetmar, 2019, s. 15-16).

2.2 Územní samospráva

„Územní samospráva je realizace práva občanů na vlastní samosprávu, právo na spravování určitého území menšího, než je stát na základě působnosti ekonomických podmínek.“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 108)

Územní samospráva tedy znamená, že obstarává své záležitosti samostatně v mezích práva, tzn., že stát předá některou z agend nestátnímu subjektu. Tato forma je pokládána za demokratizaci společnosti, a především v Evropě má dlouhou historii (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 108).

2.2.1 Funkce územní samosprávy

Územní samospráva plní dvě základní funkce. Tzv. samostatnou působnost a přenesenou působnost. Samostatnou působností se rozumí především zabezpečení potřeb občanů, které můžeme označit jako lokální veřejné statky. Občané tyto statky požadují a mají z nich jistý užitek. V rámci přenesení působnosti se přenáší kompetence, a to především veřejné statky, které mají národní charakter (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 114).

2.3 Základní článek územní samosprávy – obec

Obec je v České republice chápána jako základní článek územní samosprávy a zároveň jako územní jednotka státu. Obec vymezují tři znaky:

- Území
- Občané – občanem se rozumí ten, kdo má trvalý pobyt na území obce
- Působnost obce (Zákon č. 128/2000 Sb.)

2.3.1 Působnost obce

Působnost obce rozdělujeme na působnost samostatnou a přenesenou. V rámci samostatné působnosti obce působí obec ve věcech, které se týkají a jsou v zájmu obce a jejích občanů. Do samostatné působnosti obce patří zejména:

- Hospodaření obce a nakládání s veřejnými financemi
- Vydání komunálních dluhopisů
- Program rozvoje územního obvodu obce
- Rozpočet obce
- Závěrečný účet
- Přezkoumání hospodaření
- Vydávání obecně závazných vyhlášek
- Místní referendum
- Návrh změn katastrálního území, a další

Přenesená působnost znamená, že na obec je přenesena část státní správy a je povinností každé obce tuto působnost vykonávat. Za výkon přenesené působnosti obce je odpovědný stát. Obce můžeme dle přenesené působnosti dělit na několik kategorií.

- Obec s matričním úřadem
- Obec se stavebním úřadem
- Obec s pověřeným obecním úřadem
- Obec s rozšířenou působností (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Obec s pověřeným obecním úřadem

Aktuálně se na území České republiky nachází 393 obcí s pověřeným obecním úřadem (ČSÚ, 2023). Hlavní charakteristikou obce s pověřeným obecním úřadem je to, že vykonává přenesenou působnost pro více obcí. Rozsah těchto obcí je stanoven vyhláškou Ministerstva vnitra.

Obec s rozšířenou působností

V České republice se aktuálně nachází 206 obcí s rozšířenou působností (ČSÚ, 2023) a stejně jako obec s pověřeným obecním úřadem vykonává přenesenou působnost pro více obcí, které jsou stanoveny ve vyhlášce Ministerstva vnitra. Obce s rozšířenou působností vznikly v roce 2003 a musely převzít agendu zrušených okresních úřadů (Koudelka, 2007, s. 124-152).

2.3.2 Charakteristika pojmu obec, město, městys

Pojem obec je v české terminologii nejednoznačný, jelikož tímto pojmem můžeme označit všechny municipality od největší – Praha, přes statutární města až po vesnice.

Město můžeme vnímat jako obec, která má více než 3000 obyvatel. O tom, zda se stane obec městem, rozhoduje předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Avšak obec musí sama o tento krok požádat. Existuje několik vládních kritérií, která musí obec splnit, aby mohlo dojít k přejmenování na město (Balík, 2009, s. 20).

Vládní kritéria jsou následující:

- Městská zástavba ve středu města se zpevněným povrchem a chodníky. Všechny ulice v obci musí být pojmenovány.
- V obci se nachází kanalizace, veřejný vodovod a obec disponuje veřejným osvětlením.
- Rozvinutá síť veřejných služeb, které by měly sloužit i pro spádové území.
- Veřejná zeleň, která je pravidelně udržována. Udržované stavební objekty, kulturní památky. Pravidelný svoz odpadu.
- V obci se nachází základní škola, zdravotnické zařízení se 3 stálými lékařskými místy a lékárnou, společenským sálem, poštou, tělocvičnou, ubytovacím zařízením s nejméně 20 lůžky a obec vede obecní kroniku.
- Posouzení vzdálenosti od již stávajícího města.

Vládní kritéria jsou posuzována Ministerstvem vnitra na základě usnesení vlády ze dne 2. května 2001 (Balík, 2009, s. 20-22).

Pojem městys není zákonem nijak popsán. V zákoně je stanoveno pouze to, že pokud obec užívala označení městys nebo město před 17. květnem 1954, může nadále toto označení používat, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny následně stanoví den, od kdy bude moci obec znovu označení městys používat. Označení městys se znovu začalo používat v roce 2006. Nyní se obec městysem může stát i přesto, že jím v minulosti nebyla, a Balík městys popisuje jako obec, která velikostně a významově stojí mezi městem a vsí (2009, s. 20-21). K 1. 1. 2021 se v České republice nacházelo 228 městysů (ČSÚ, 2023).

2.4 Orgány obce

Orgány obce, města i městyse se liší pouze v názvech. Pokud tedy hovoříme o městě, jeho orgány jsou následující: zastupitelstvo města, rada města, městský úřad a zvláštní

orgány města. Orgány obce se liší pouze v případě, jde-li o statutární město. Statutární město má možnost rozčlenit své území na menší městské obvody nebo městské části a v nich pak zřídit vlastní orgány samosprávy (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 38). V České republice se nachází celkem 27 statutárních měst. Jsou jimi například České Budějovice, Hradec Králové, Jablonec nad Nisou nebo Prostějov (ČSÚ, 2023).

2.4.1 Zastupitelstvo

Počet členů v zastupitelstvu obce se liší podle toho, kolik má obec obyvatel. Dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích se počet zastupitelů odvíjí následovně:

- Do 500 obyvatel	5 až 15 členů
- Nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
- Nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
- Nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
- Nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
- Nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů (zákon č. 128/2000 Sb.)

Pro to, aby se mohl rozhodnout počet členů v zastupitelstvu, je třeba zjistit přesný počet obyvatel v obci k 1. lednu daného roku, ve kterém se konají obecní volby. Stávající zastupitelstvo musí nejméně 85 dní před konáním obecních voleb stanovit, kolik členů bude zastupitelstvo mít. Pokud zastupitelé neurčí jiný počet pro nové volební období, zůstává stejný počet jako při předešlých volbách (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 65).

Zastupitelstvo obce má hlavní rozhodovací pravomoci v samostatné působnosti. Rozhoduje o všech záležitostech kromě těch, které patří do pravomoci zastupitelstva kraje. V samosprávné působnosti rozhoduje například v následujícím:

- Rozpočet obce a závěrečný účet obce
- Program rozvoje územního obvodu obce
- Rozpočtová opatření
- Výše nákladů obecního úřadu (zejména osobních a věcných)
- Výše odměn starosty a zastupitelů
- Poskytnutí půjčky
- Založení obchodních společností

Zastupitelstvo obce rozhoduje také o majetkových záležitostech:

- O převodu bytů a nebytových prostor v majetku obce
- O zastavení nemovitých věcí a zřízení věcného břemene

- O nabytí a převodu nemovitostí
- O předání majetku do odborné péče

V přenesené působnosti schvaluje územně plánovací dokumentaci (Balík, 2009, s. 69-70).

Členové zastupitelstva jsou voleni na 4leté období a může se jednat jednak o zvolené zástupce jednotlivých politických stran, které v dané obci působí, nebo o nezávislé kandidáty. Zastupitelstvo obce se dle zákona musí scházet minimálně 4x ročně (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 126–128). Zasedání zastupitelstva svolá starosta, který je může i řídit. Pokud požádá hejtmán kraje nebo třetina členů zastupitelstva o uskutečnění zasedání, musí starosta zastupitelstvo do 21 dnů od doručení žádosti svolat. V případě, že se na začátku zasedání zjistí, že není zastupitelstvo usnášeníschopné, předseda jej ukončí a do 15 dnů se musí konat zasedání náhradní. Zastupitelstvo je usnášeníschopné, pokud se ho účastní nadpoloviční většina všech členů. Ministerstvo vnitra má pravomoc, díky které může rozpustit zastupitelstvo, a to v případě, že se po dobu delší než 6 měsíců nesejde jako usnášeníschopné. K tomu, aby bylo přijato jakékoli usnesení, je také potřeba nadpoloviční většina všech členů. Jiný počet potřebných členů může stanovit pouze zákon.

Nejméně sedm dní před konáním je nutno oznámit a zveřejnit datum konání zasedání zastupitelstva. To musí být vždy veřejného charakteru. Po skončení zasedání se pořizuje zápis, který popisuje jeho průběh a je následně umístěn na obecním úřadu, aby byl k nahlédnutí každému občanovi (Balík, 2009, s. 71).

Jakmile se zvolí člen zastupitelstva, musí na prvním zasedání zastupitelstva složit slib, který se řídí zákonem číslo 128/2000 Sb. Slib složí slovem „slibuji“ a následně jej stvrdí svým podpisem. Svůj mandát člen zastupitelstva vykonává osobně a v souladu se slibem. Slib zní následovně:

„Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu obce (města, městyse) a jejích (jeho) občanů a řídit se Ústavou a zákony České republiky“ (§ 69, zákon č. 128/2000 Sb., 2023)

Jak uvádí Balík, zásadní charakteristikou zastupitelské demokracie je reprezentativní mandát. To znamená především to, že zastupitel nepodléhá žádným příkazům či pokynům a je povinen hlasovat jen podle svého svědomí. Jeho jednání nesmí ovlivnit voliči ani politická strana, za kterou kandidoval (2009, s. 67).

Zvolený zastupitel má tři základní práva. Jde o právo iniciativy, právo interpelace a právo informace. Právo iniciativy znamená, že je zastupiteli umožněno předkládat návrhy zastupitelstvu, ale také radě, výborům a komisím. Druhé z práv umožňuje zastupiteli vznést

dotaz a připomínku na radu, předsedy výborů a také na příspěvkové organizace a jejich vedoucí. Příspěvková organizace však musí být založena nebo zřízena obcí. Ti, kterým bude dotaz či připomínka položena, musí do 30 dnů odpovědět a svou odpověď doručit zastupiteli. Právo informace znamená, že zaměstnanci obecního úřadu, zaměstnanci právnických osob založených obcí musí poskytnout zastupiteli informace, které se týkají výkonu jeho funkce. Stejně jako v předešlém právu i zde je nutnost odpovědět zastupiteli do 30 dnů (Balík, 2009, s. 68).

Hlavní povinnosti zastupitele jsou aktivní účast a vyvarování se střetu zájmů. Aktivní účastí se rozumí povinná účast na zasedání zastupitelstva a orgánů, jejichž je případným členem. Zastupitel je dále povinen plnit úkoly, které mu zadají tyto orgány, hájit zájmy všech občanů obce a reprezentovat obec tak, aby nebyla ohrožena jeho vážnost (Balík, 2009, s. 68).

2.4.2 Rada obce

Rada obce je tzv. výkonným orgánem obce, a to v oblasti samostatné působnosti. Ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. Pokud se rada v obci nezvolí, funkci vykonává starosta. Rada obce se skládá z 5 až 11 členů a počet musí být vždy lichý. Členy jsou starosta, místostarosta a další členové, kteří jsou voleni ze zastupitelstva obce. Pokud má zastupitelstvo obce méně než 15 členů, rada se v dané obci nezřizuje (zákon č. 128/2000 Sb.).

Oproti zasedání zastupitelstva jsou schůze rady neveřejné a konají se dle potřeby. Radě je umožněno přizvat si k určitým bodům schůze dalšího člena zastupitelstva obce či jiné osoby. Usnášeníschopná je tehdy, pokud se schůze účastní nadpoloviční většina všech členů. Stejně je tomu tak i při rozhodování. Ze schůze se musí pořádat zápis, který je následně podepsán starostou a místostarostou. Zápis musí být zhotoven do 7 dnů od konání schůze a následně je uložen na obecním úřadě, avšak pouze k nahlédnutí členů zastupitelstva obce. Rada obce má na starosti především:

- Zabezpečení hospodaření obce podle schváleného rozpočtu
- Vydávání nařízení obce
- Projednávání a řešení návrhů, připomínek a podnětů, které jí předloží člen zastupitelstva obce
- Stanovení rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizování a rušení odborů a oddělení na obecním úřadu
- Ukládání pokut ve věcech samostatné působnosti obce

- Rozhodování o uzavírání nájemních smluv, a další

Uvedené a další záležitosti stanovené zákonem může vykonávat pouze rada a nemůže výkon svěřit starostovi ani obecnímu úřadu (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 68-70).

2.4.3 Starosta

Starosta je hlavním představitelem obce, který ji navenek zastupuje. Ze své činnosti se zodpovídá zastupitelstvu obce. Starosta může vykonávat funkci tajemníka v tom případě, že funkce již není v obci zřízena (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 128).

Starosta má na starosti především:

- Odpovědnost za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce
- Odpovědnost za informování veřejnosti o činnosti obce
- Svolávat a řídit zasedání zastupitelstva i rady
- Zřizování zvláštních orgánů, které působí pro výkon přenesené působnosti, pokud je to zákonem umožněno
- Zajištění spolupráce policie při zabezpečování veřejného pořádku
- Jmenování a odvolávání tajemníka obecního úřadu (se souhlasem ředitele krajského úřadu)
- Stanovení platu zaměstnancům obce v případě, že v obci neexistuje tajemník (Balík, 2009, s. 75)

Funkce starosty je zvolena zastupitelstvem obce z jeho členů, stejně tak i funkce místostarosty (případně místostarostů). Volený starosta i místostarosta musí být občanem České republiky. Pokud je starosta nepřítomen či nevykonává funkci, v tu chvíli ho zastupuje právě místostarosta. To stejné platí v tom případě, že je starosta ze své funkce odvolán nebo se funkce vzdá a není ihned zvolen nový starosta. Pokud je z funkce odvolán také místostarosta nebo pokud funkce místostarosty nebyla v obci zřízena, pak nastává situace, kdy funkci starosty dočasně vykonává zvolený člen zastupitelstva obce (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 45-46).

2.4.4 Obecní úřad

V čele obecního úřadu vždy stojí zvolený starosta. Dále je obecní úřad tvořen místostarostou nebo místostarosty, pokud jsou zvoleni, tajemníkem obecního úřadu, pokud je zvolen, a zaměstnanci úřadu. Rada obce může rozhodnout o tom, že se pro jednotlivé úseky činnosti zřídí odbory a oddělení (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 72). Například odbor

dopravy, odbor výstavby, odbor životního prostředí, odbor sociálně-právní ochrany dětí a sociální odbor (Město Rakovník, 2023).

V samostatné působnosti plní obecní úřad úkoly, které mu byly uloženy zastupitelstvem obce nebo radou obce. Pomáhá také výborům a komisím při výkonu jejich činnosti a rozhoduje v případech stanovených zákonem o obecném zřízení (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 47).

V rámci přenesené působnosti vykonává obecní úřad státní správu, která je vymezena v zákoně o obcích.

Obecní úřad řídí tajemník, jestliže je tato funkce v obci zřízena. Funkce tajemníka se zřizuje u pověřených obecních úřadů a obcí s rozšířenou působností. Hlavním úkolem tajemníka je spravovat administrativu, zajišťovat úkoly v přenesené působnosti, řídit a kontrolovat pracovníky obecního úřadu a stanovuje platy zaměstnancům obce (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 130).

2.4.5 Orgány zastupitelstva obce a rady obce

Výbory

Zastupitelstvo obce musí vždy povinně zřídit finanční a kontrolní výbor. Obec zároveň může zřídit i osadní výbor. Pokud při posledním sčítání lidu uvedlo alespoň 10 % občanů, že se hlásí k jiné národnosti než české, je zapotřebí, aby zastupitelstvo obce zřídilo i výbor pro národnostní menšiny. V tomto výboru by měli zástupci národnostní menšiny tvořit zhruba polovinu všech členů.

Každý z výborů má svého předsedu, kterým je člen zastupitelstva obce. Zároveň musí být počet členů výboru vždy lichý. Pokud vysloví souhlas s usnesením nadpoloviční většina všech členů, může být usnesení považováno za platné. Výbor se může scházet dle potřeby (Čmejrek, Čopík, 2022 s. 72).

Nejméně tři členy musí mít výbor finanční a kontrolní, avšak jejich členy nesmí být starosta, místostarosta, tajemník úřadu ani zaměstnanci, kteří provádějí rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. Hlavním úkolem finančního výboru je provádět kontrolu hospodaření s majetkem a financemi obce. Další úkoly, které následně finanční výbor plní, může obdržet od zastupitelstva obce. Kontrolní výbor vykonává především kontrolu plnění usnesení zastupitelstva, či rady, pokud je zřízena. Dále kontroluje, zda jsou ostatními výbory a samotným obecním úřadem dodržovány právní předpisy. Stejně jako finanční výbor může i kontrolní výbor plnit ty úkoly, které mu zadá zastupitelstvo obce.

Zastupitelstvo obce může v obci zřídit osadní nebo místní výbory, přičemž členové těchto výborů jsou vždy občané obce, které zvolí zastupitelstvo obce, a zároveň mají trvalý pobyt v místě obce, kde se výbor zřizuje. Osadní výbor by měl mít minimálně 3 členy a celkový počet členů určuje zastupitelstvo obce. Předseda výboru je také volen zastupitelstvem. Mezi hlavní pravomoci osadního výboru patří předkládání návrhů na rozvoj části obce, rozpočtu obce, vyjadřovat se k návrhům, které se týkají části obce. Pokud požádá předseda osadního výboru o slovo na zasedání zastupitelstva, musí mu být vyhověno (Čmejrek, Čopík, 2022 s. 72-73).

Komise

Komise se řadí mezi poradní orgány rady obce a může předkládat návrhy a náměty. Pokud starosta komisi svěří výkon státní správy, pak je brána jako výkonný orgán v přenesené působnosti obce. Předseda komise ale v tomto případě musí být zvláště odborně způsobilý.

Peková a spol. uvádějí, že můžeme za poradní orgán považovat i veřejné schůze občanů, kde jsou občané seznamováni s činností a hospodařením obce. Nejdůležitější však je, že na těchto schůzích lze zjistit názory a preference občanů a následně je použít jako zpětnou vazbu při zlepšování služeb obce (2008, s. 129-130).

Správce obce

Balík uvádí, že správce obce je zvláštním a výjimečným institutem, který v podstatě není orgánem obce, avšak v mezidobí přebírá působnost všech orgánů obce. Správce obce je jmenován z řad zaměstnanců Ministerstva vnitra a jmenován je právě tímto ministerstvem. Správce obce je jmenován, pokud se v obci neuskuteční vyhlášené volby pro nedostatek kandidátů, pokud je rozpuštěno zastupitelstvo z důvodu nezasedání po dobu delší šesti měsíců, pokud není déle jak šest měsíců obsazena funkce starosty nebo pokud dojde ke sloučení obcí nebo oddělení části obce (Balík, 2009, s. 79).

Správce obce ukončí svou činnost zvolením starosty nebo dnem ustavujícího zasedání zastupitelstva. Správce je po ukončení činnosti povinen podat zprávu o výkonu své funkce, kde popisuje stav hospodaření obce. Tuto zprávu předá zastupitelstvu obce, které se však může bránit, pokud se domnívá, že správce způsobil svým jednáním škodu (Balík, 2009, s. 80).

2.5 Financování veřejné správy

Při financování veřejné správy je velice důležitý finanční management, který ovlivňuje alokační efektivnost finančních prostředků. Finanční management se také soustředí například na hodnocení efektivnosti rozpočtových výdajů, na zkvalitňování finanční a rozpočtové kontroly a na dosažení alokační efektivnosti.

Pro to, aby se mohly financovat netržní činnosti státu i územní samosprávy, je potřeba obstarat finanční prostředky. To má za úkol rozpočtová soustava. Součástí rozpočtové soustavy jsou všechny rozpočty, které se v celé České republice tvoří, tedy: státní, krajský i obecní rozpočet (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 195-196).

2.5.1 Finanční systém na úrovni územní samosprávy

I přes to, že je územní samospráva na státu podle zákona nezávislá, stát ovlivňuje její postavení, funkce i hospodaření, a to pomocí legislativy, jelikož mu náleží zákonodárná moc. Územní samospráva musí být ve finanční oblasti ovlivňována státem, i když má relativně velké rozhodovací pravomoci. Územní samospráva musí při nakládání s financemi dodržovat tzv. fiskální disciplínu, čili pravidla stanovená v zákoně (Peková, 2011, s. 205).

Fiskální pravidla, která stanovila Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zahrnují například:

- Pravidla pro dosažení cílů stabilizační fiskální politiky státu
- Transparentní účetnictví a výkaznictví
- Hospodaření podle ročního rozpočtu
- Daňová omezení, výdajová omezení
- Monitorování hospodaření územních samospráv

Hlavním bodem finančního systému subjektů územní samosprávy je územní rozpočet. Tímto termínem jsou v České republice nazývány rozpočty obcí a krajů. Rozpočet, který je vytvářen pro celé území ČR, je nazýván státní rozpočet, i když jde v podstatě také o územní rozpočet. Územní rozpočty, stejně jako mimorozpočtové fondy, které se ve finančním systému také objevují, patří do rozpočtové soustavy.

Sestavit územní rozpočet a hospodařit podle něho je ze zákona povinné. Avšak vytvoření mimorozpočtových fondů je v kompetenci územní samosprávy a jejího voleného orgánu, zastupitelstva obce, či kraje (Peková, 2011, s. 206-207).

2.5.2 Úloha rozpočtu v soustavě rozpočtů

Na rozpočet můžeme nahlížet jako na nástroj, který dává do souladu plánované příjmy a výdaje obce. I přes to, že během rozpočtového období dochází k nesouladu mezi vývojem příjmů a vývojem výdajů, lze rozpočet chápat jako nástroj zabezpečení a financování obecní politiky. Stejně jako pro ostatní veřejné rozpočty, i územní rozpočet je charakteristický tím, že využívá nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování (Provazníková, 2009, s. 57).

Rozpočet jako bilance

Rozpočet bilancuje příjmy a výdaje obce za rozpočtové období, které je stejné jako rozpočtové období všech veřejných rozpočtů v České republice. V ČR je období bráno jako kalendářní rok, tedy od 1. 1. do 31. 12. Hospodaření lze vyjádřit rovnicí, kde stav peněžních prostředků na začátku období + příjmy – výdaje = stavu peněžních prostředků v rozpočtu na konci období (Provazníková, 2009, s. 57).

Pokud je stav peněžních prostředků na konci období větší než na začátku období, znamená to, že se vytváří finanční rezerva do dalšího roku. Je-li stav peněžních prostředků na začátku období větší než na konci období, je potřeba využít rezervy z minulého období nebo jiných zdrojů na vyrovnání bilance. Pokud však obec nemá dostatek finančních rezerv na financování výdajů, je nutno, aby využila např. překlenovací úvěr, jelikož většina příjmů z vyšších úrovní rozpočtů se na účet obce připočte až na začátku dalšího období (Provazníková, 2009, s. 57).

Rozpočet jako finanční plán

Úloha finančního plánu je taková, že by se měla zajistit solventnost obce, a toho dosáhne tím, že se budou připouštět pouze výdaje obce, které jsou kryty příjmy, jež jsou reálné, rezervami a půjčkami, které lze získat a splatit.

Rozpočtové omezení při plánování příjmů a výdajů je problém, který je daný všem ekonomickým subjektům, obcím i krajům (Provazníková, 2009, s. 58).

„Vyjadřuje, že snaha územních celků vytvořit dostatečný objem zdrojů na příjmové straně rozpočtu je často v konfliktu s financováním určitých záměrů a cílů na výdajové straně.“
(Provazníková, 2009, s. 58)

Provazníková dále uvádí, že je potřeba o příjmech uvažovat jako o rozpočtovém omezení. Výdaje lze odhadovat předem, jelikož je část výdajů obci dopředu známá.

Rozpočet jako nástroj prosazování cílů municipální a regionální politiky

Funkce územního rozpočtu:

- Stanovení priorit lokálních veřejných statků a služeb
- Alokace zdrojů mezi různé činnosti obce
- Rozhodování o úrovni zdanění a výši poplatků
- Poskytování úplných informací o finanční situaci a o plánech obce

Rozpočet má tři roviny – rozhodovací, řídicí a kontrolní. Rozhodovací rovina určuje to, čeho chce územní celek dosáhnout, a jak se rozmístí zdroje mezi jednotlivé výdaje. Řídicí rovina alokuje zdroje mezi jednotlivé organizační jednotky obce, které by měly mít dostatek prostředků na mzdy, vybavení, na správu budov. Kontrolní rovina kontroluje, kolik finančních prostředků obec získá a vydá. Může také kontrolovat, kdo peníze vydal, v jaké výši a na jaký účel (Provazníková, 2009, s. 59).

2.5.3 Principy finančního systému

Existuje několik principů finančního systému, kterými je potřeba se řídit. V dalším textu jsou uvedeny příklady těchto principů.

Hospodaření podle ročního rozpočtu

Tento princip se dá považovat za základní. Pokud chceme financovat potřeby územní samosprávy, je roční rozpočet hlavním nástrojem, kterým financujeme tyto potřeby. Zároveň je i nástrojem pro municipální a regionální politiku. V rozpočtu je koncentrován největší objem finančních prostředků.

Vytváření mimorozpočtových fondů

Je potřeba vytvářet omezené mimorozpočtové fondy, jinak může docházet k rozproštění financí do fondů, jež jsou účelové a finance jsou zde účelově vázány po dobu rozpočtového období.

Konzistence finančního systému

Finanční systém územní samosprávy by měl být konzistentní s veřejnými financemi. Měly by být využívány funkce veřejných financí, které by měly být v souladu s cíli stabilizační fiskální politiky státu. Hospodaření územní samosprávy by nemělo být v rozporu se stabilizační politikou státu, jejímž cílem je restrikce a boj proti inflaci. Tento cíl by měl být respektován.

Municipální a regionální autonomie

Autonomie znamená, že má územní samospráva určitý stupeň rozhodovací pravomoci a také odpovědnost za svá rozhodnutí, za hospodaření či plnění rozpočtu.

Finanční nezávislost na státu

Územní samospráva by měla mít určitou míru finanční soběstačnosti. Pro to, aby bylo posíleno postavení územní samosprávy, je potřeba, aby dostávala i podíly na celostátních daních a ostatní příjmy, které pak plynou do rozpočtů (Peková, 2011, s. 207-208).

Průhlednost finančního systému

Má-li být možná veřejná i občanská kontrola, je zapotřebí, aby byl finanční systém průhledný. Daňový poplatník by se měl zajímat o to, jaké veřejné statky jsou pro něj obcí či státem zajišťovány, v jaké kvalitě jsou zajišťovány a jaký má prospěch ze zdanění.

Publicita informací

Občan má právo být informován o hospodaření obce, kraje i státu, proto všechny informace, které se týkají hospodaření územní samosprávy, musí být veřejně dostupné.

Princip solidarity

Tento princip uvádí, že by měl fungovat systém distribučně spravedlivého přerozdělování mezi chudými a bohatými obcemi (Peková, 2011, s. 209).

Účinnost finančního systému

Finanční systém musí být hospodárný a měl by pozitivně ovlivňovat výkonnost lokální a regionální ekonomiky.

Jednotlivé principy spolu souvisejí, i když se může lišit intenzita jejich působení. Finanční systém by měl funkce využívat, měl by napomáhat hospodárnému a efektivnímu využití finančních zdrojů, umožňovat optimální sociálně-ekonomický rozvoj obcí a regionů (Peková, 2011, s. 210-211).

2.5.4 Fiskální federalismus

Pojem fiskální federalismus se objevuje ve spojení s pojmem fiskální decentralizace, který znamená, že se přenáší pravomoc z úrovně státu na nadnárodní orgány, ale zejména na regiony a obce.

Federalismus v obecné rovině znamená rozdělení moci mezi více úrovní vlády. Každá z těchto úrovní je nějakým způsobem suverénní v rozhodování a představuje určitou protíváhu centrální moci. Podstata fiskálního federalismu spočívá v tom, že zkoumá finanční vztahy mezi ústřední vládou a nižšími úrovněmi správy. Cílem je, aby se příjmy optimálně rozřadily mezi jednotlivé úrovně (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 112).

Fiskální federalismus rozeznává dva modely, model centralizovaný a model decentralizovaný. V praxi je možno se setkat pouze s kombinovanými modely, čistá podoba

modelů se vyskytuje velice zřídka. Konkrétní podoba modelů se často liší v každém státu (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 112).

Stiglitz ve své knize popisuje, že fiskální federalismus ve Spojených státech amerických procházel v 80. letech 20. století problémy. Zejména se jednalo o problémy ekonomické povahy spojené s tím, jaké služby by měl stát poskytovat na lokální a státní úrovni. Prezident Reagan se domáhal nového federalismu, což znamená, že se určitá forma vládnutí přesune od vlády zpátky na jednotlivé státy (Economics of the public sector, 2000, s. 728).

Centralizovaný model fiskálního federalismu

Tento model vykazuje nízkou míru soběstačnosti nižších vládních úrovní. Do ústředního rozpočtu plynou nejvýznamnější příjmy, jako daně a cla, a proto je pouze ústřední rozpočet soběstačný. Finanční vztahy mezi rozpočty jednotlivých úrovní probíhají formou účelových dotací. Příjmy, které obce a regiony samy vytvoří, nestačí pokrýt jejich výdaje, a proto jsou odkázáni na dotace z vyšších rozpočtů. Výhoda centralizovaného modelu je, že státní rozpočet disponuje dostatkem financí a tyto finance může dále využívat pro hospodářsky slabé a postižené regiony. Nevýhoda spočívá v tom, že je ovlivňován princip samosprávy a model se dá těžko sloučit se samosprávou. Tento model se využíval v Československu v letech 1948 až 1990 (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 113-115).

Decentralizovaný model fiskálního federalismu

Zde nedochází k žádným přerozdělovacím procesům mezi jednotlivými úrovněmi. Všechny úrovně, ať už stát, regiony či obce, disponují takovými příjmy, které jsou pro ně dostačující na celé období. Příjmy plynou například z daní, místních daní, daňových přírůžek či z majetku. Výhodou decentralizovaného modelu je absolutní fiskální decentralizace. Nevýhodou je však to, že není možnost poskytnutí dotace hospodářsky slabým a postiženým regionům, jelikož na to nejsou zdroje. V minulosti se decentralizovanému modelu přibližovalo období rakouské monarchie, avšak tento model se dnes v praxi vůbec nevyskytuje (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 113-115).

2.5.5 Rozpočtová soustava

Pojem rozpočtová soustava lze vysvětlit několika způsoby. Jde o soustavu peněžních fondů, soustavu rozpočtových vztahů uvnitř rozpočtové soustavy a soustavu orgánů a institucí, které mají na starosti veřejné rozpočty a mimorozpočtové fondy.

Do rozpočtové soustavy patří – soustava veřejných rozpočtů (státní, krajský a obecní rozpočet), soustava mimorozpočtových fondů, které jsou využívány na centrální i decentralizované úrovni územní samosprávy, a rozpočty neziskových organizací (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 196).

Soustava veřejných rozpočtů

Do soustavy veřejných rozpočtů spadají rozpočty, které jsou nadnárodní, např. rozpočet EU, ale také ústřední státní rozpočet, rozpočet krajů, rozpočty obcí a také rozpočty veřejnoprávních podniků a veřejnoprávních neziskových organizací, které působí ve veřejném sektoru.

Každá z úrovní, kde se rozpočet tvoří, je za hospodaření zodpovědná. I přes to, že jsou veřejné rozpočty samostatné, může mezi nimi stále docházet k určitým finančním vztahům. To, jestli je rozpočet schopen samostatnosti a v jaké míře, ovlivňuje například rozpočtové určení daní, které rozhoduje, do jakého rozpočtu plynou příjmy z jednotlivých daní.

Soustava veřejných rozpočtů by měla být stavěna tak, aby byl dodržen princip jednotnosti příjmů a výdajů. U veřejných rozpočtů platí, že má každý rozpočet svoji vlastní příjmovou základnu, která je rozpočtovým omezením. Příjmová základna může být posilována, pokud se vymezí svěřené a sdílené daně. Rozpočty na nižší úrovni často nebývají zcela soběstačné, a proto dochází k přerozdělovacím procesům (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 197-198).

Mimorozpočtové fondy

Mimorozpočtové fondy zahrnují například státní fondy, fond zdravotního pojištění, fond sociálního zabezpečení, svěřenecké fondy (např. v USA), účelové i neúčelové fondy obcí.

Tyto fondy jsou zřizovány podle zákona o rozpočtových pravidlech č. 218/2000 Sb. z důvodu zajištění dlouhodobé stability financování potřeb prostřednictvím účelově vybraných veřejných výdajů. Fondy hospodaří s veřejnými prostředky.

Mimorozpočtové fondy poskytují dotace a půjčky různým subjektům. Finanční prostředky jsou poskytovány na netržních principech. Hospodaření fondů je schvalováno se státním rozpočtem a je kontrolováno parlamentem.

Účelové fondy mají dopředu vyčleněny finance pouze na určitý druh potřeb, tedy uplatňuje se účelovost. V průběhu rozpočtového období nelze převést peníze z jednoho účelového fondu na druhý. Soustava účelových fondů není příliš početná, jelikož fondy

omezují volnost orgánů v rozhodování o použití finančních prostředků (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 198-202).

Rozpočtová soustava v ČR

Rozpočtovou soustavu v ČR se rozumí všechny veřejné rozpočty a jejich vztahy uvnitř rozpočtové soustavy, kdy se jednotlivé rozpočty dají považovat za články této soustavy. Do rozpočtové soustavy se řadí i orgány, které se celého rozpočtového procesu účastní, a orgány, jež proces kontrolují (Pařízková, 2008, s. 53).

Do rozpočtové soustavy řadíme tyto rozpočty:

- Státní rozpočet
- Střednědobý výhled státního rozpočtu
- Střednědobý výdajový rámec státního rozpočtu
- Státní finanční aktiva a pasiva
- Rozpočty organizačních složek státu
- Rozpočty příspěvkových organizací

Místní úroveň v rozpočtové soustavě tvoří především rozpočty krajů, rozpočty obcí, rozpočty dobrovolných svazků obcí a další.

Veřejné rozpočty se vyznačují tím, že mají společné některé rysy. Například jsou v zásadních otázkách společně právně upravovány, mají společnou vnitřní strukturu, totožné zásady v pravidlech hospodaření a mají povinnost podrobit se kontrolnímu dozoru a předkládat údaje potřebné pro hodnocení výsledků hospodaření (Pařízková, 2008, s. 54).

2.5.6 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces popisuje, jakými kroky musí rozpočet projít, aby mohl být sestaven a následně realizován. Dělí se celkem na 5 etap.

- Návrh – sestavení návrhu rozpočtu výkonným orgánem
- Projednání – projednání návrhu rozpočtu poradními orgány a volenými orgány, následně schválení návrhu voleným orgánem
- Plnění – plnění rozpočtu, za něž odpovídají výkonné orgány
- Kontrola – provádění průběžné kontroly výkonnými orgány, ale také poradními a volenými orgány obce
- Přehled o vývoji – sestavení přehledu o skutečném vývoji po uplynutí rozpočtového období a také projednání a následná kontrola, která je prováděna poradními a volenými orgány

Při sestavování rozpočtu, ale také v průběhu rozpočtového období, se musí dodržovat rozpočtové zásady, mezi něž patří hospodárnost a efektivnost, finanční kontrola, dlouhodobá vyrovnanost rozpočtu, reálnost a pravdivost rozpočtu, každoroční sestavování (Peková, 2011, s. 212-213).

Jak uvádí Císařová a Pavel, v jednom kalendářním roce je možné zaznamenat tři různé rozpočty. Jeden rozpočet ve fázi návrhu, druhý rozpočet ve fázi plnění a třetí rozpočet ve fázi kontroly (2008, s. 28).

2.6 Rozpočet

Dle § 4 zákona č. 250/2000 Sb. je rozpočet finančním plánem územního samosprávného celku a svazku obce, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku a svazku obcí. Rozpočtový rok je vždy shodný s kalendářním rokem. Podle tohoto zákona se rozpočet stanovuje jako vyrovnaný. Pokud jsou některé příjmy daného roku určeny k využití, může být schválen jako přebytkový až v následujících letech. Rozpočet může být schválen jako schodkový jen v případě, že bude schodek uhrazen jedním z následujících příkladů.

- Finančními rezervami z předchozích rozpočtových období
- Půjčkou či úvěrem, které jsou smluvně zabezpečeny, nebo návratnou finanční výpomocí, nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů územního samosprávného celku (Rozpočtové hospodaření a majetek obcí, 2019, s. 6)

Pokud na konci období zůstane kladný zůstatek, převádí se do dalšího roku ke krytí rozpočtových výdajů, nebo se převádí do peněžních fondů. Schodek rozpočtu se uhrazuje z finančních prostředků z minulých let, nebo se kryje z návratných zdrojů splatných z rozpočtu v následujících letech (zákon č. 250/2000 Sb.).

2.6.1 Příjmy rozpočtu

Příjmů, které plynou do rozpočtu, existuje celá řada. Zákon č. 250/2000 Sb. uvádí následující příjmy:

- Příjmy z vlastního majetku a majetkových práv
- Příjmy z výsledků vlastní činnosti
- Příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila

- Příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů (správní poplatky, příjmy z vybraných pokut a odvodů)
- příjmy z místních poplatků
- výnosy daní nebo podíly na nich
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů
- dotace z rozpočtu kraje
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy (z jimi ukládaných pokut, správních trestů)
- přijaté peněžité dary a příspěvky
- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce

Zákon č. 250/2000 Sb. dále stanovuje, že může obec použít i prostředky poskytnuté z Národního fondu a k úhradě svých potřeb může také použít návratné zdroje. Obec může ke krytí dočasného nesouladu použít tzv. návratnou finanční výpomoc ze státního rozpočtu, z rozpočtu kraje nebo z rozpočtu jiné obce. Tato finanční výpomoc je bezúročná a její opožděné splacení se považuje za zadržení peněžních prostředků.

Příjmy rozpočtů jsou buď návratné, nebo nenávratné. Návratné příjmy představují příjmy, které obec čerpá pouze určitou dobu a po uplynutí této doby musí finanční obnos vrátit. Na druhé straně nenávratné příjmy jsou příjmy, ke kterým se řadí daně, nedaňové příjmy (poplatky, příjmy z vlastního majetku) a transfery neboli dotace. Příjmy se dají dělit i dle časového měřítka – příjmy běžné a kapitálové. Běžné příjmy jsou ty, které slouží k financování běžných výdajů každoročně se opakujících. Kapitálové příjmy jsou mimořádné a jde například o prodej majetku (Čmejrek, Čopík, 2022, s. 115-116).

Obec má každoročně nárok na tzv. příspěvek na výkon státní správy. Tento příspěvek slouží k úhradě části nákladů, které vznikají při výkonu přenesené státní správy, například výdej osobních a cestovních dokladů, výdej řidičských průkazů, stavební agenda, živnostenský úřad (Veřejná správa v České republice 2021, 2022, s. 77).

Daňové příjmy

Daňové příjmy tvoří největší část všech příjmů obcí. Nejvýnosnější daní je zpravidla daň z příjmů fyzických osob, která může tvořit až polovinu celkového daňového příjmu obce, dále daň z příjmů právnických osob a daň z nemovitostí. Výnosy daní se u každé obce liší a typicky platí to, že obec nijak nedokáže ovlivnit faktory, které určují jejich velikost.

Obec se řídí zákonem o rozpočtovém určení výnosu daní, kde je vymezeno daňové určení, tj. jaké druhy daní plynou přímo do rozpočtu obce. Tyto daně se nazývají svěřené daně. Na druhé straně sdílené daně jsou ty, které plynou do rozpočtu kraje a obce a v rozpočtovém určení daní je stanoveno, jakým způsobem jsou daně rozdělovány. Další skupinou jsou daně místní, v České republice známé jako místní poplatky (Pařízková, 2008, s. 80-81).

Majetkové daně

Majetkové daně se řadí mezi daně přímé, což znamená, že se daňová povinnost nesmí přenést na jiný subjekt. Majetkovými daněmi jsou zdaňovány jednotlivé druhy majetku (v závislosti na jeho velikosti) a souhrn veškerého majetku, jehož vlastníkem je jeden poplatník daně. Tento majetek může být majetkem ve vlastnictví nebo majetek nabytý darem, dědictvím nebo úplatným převodem majetku.

V ČR se s majetkovou daní můžeme setkat v rámci daně z nemovitostí. Daň z nemovitostí se platí ročně za každý pozemek nebo stavbu, která se nachází na katastrálním území dané obce. Výnos celé daně plyne do obecního rozpočtu a její výše se vypočítává pomocí koeficientů stanovených právním předpisem (Pařízková, 2008, s. 82-83).

Důchodové daně

Důchodové daně jsou stejně jako daně majetkové řazeny mezi daně přímé a členíme je na daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Existuje několik druhů daně z příjmů fyzických osob.

- Příjmy ze závislé činnosti
- Příjmy z podnikání a z jiné samostatně výdělečné činnosti
- Příjmy z kapitálového majetku
- Příjmy z pronájmu
- Příjmy ostatní

Daň z příjmů právnických osob zahrnuje příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s majetkem.

Daňový výnos z podnikání, pronájmu, případně z ostatních příjmů plyne do rozpočtu obce, ve které má poplatník trvalý pobyt. Z tohoto důvodu by se obce měly zamýšlet nad tím, jak zaujmout více podnikatelů, kteří by následně pro obec tvořili větší daňové příjmy (Pařízková, 2008, s. 83-89).

Místní poplatky

Místní poplatky upravuje zákon č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích, v němž je uvedeno, že obec může zavést tyto poplatky.

- Poplatek ze psů
- Poplatek z pobytu
- Poplatek za užívání veřejného prostranství
- Poplatek ze vstupného
- Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst
- Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace
- Poplatky za komunální odpad

Nedaňové příjmy

Mezi nedaňové příjmy obcí patří zejména:

- Příjmy z vlastní správní činnosti
- Příjmy z vlastního podnikání
- Příjmy z mimorozpočtových fondů obce
- Pokuty
- Uživatelské poplatky
- Ostatní nedaňové příjmy

Příjmy z vlastní správní činnosti

Těmito příjmy se rozumí především správní poplatky, které se váží k poskytnutí určité služby, jež obec vykonává v rámci přenesené působnosti. Výše těchto poplatků je stanovena zákonem, a proto ji obec nesmí nijak upravovat. Jde například o výpis z matriky, ověřování listin, podpisů, vystavování dokladů a jiné (Pařízková, 2008, s. 94).

Příjmy z vlastního podnikání

Příjmy z vlastního podnikání obsahují především příjmy ze zisku z místních podniků, podíl na zisku podniků s majetkovým vkladem obce, příjmy z pronájmu nebo prodeje obecního majetku a příjmy z obchodování s cennými papíry. V ČR je největší objem příjmů z prodeje obecního majetku, především pozemků (Pařízková, 2008, s. 95-96).

Příjmy z mimorozpočtových fondů obce

Pokud obec tvoří mimorozpočtové fondy, například fond rezerv, mohou tyto finanční prostředky využít v případě, že hrozí schodek v rozpočtu, nebo pokud se vyskytnou mimořádné výdaje.

Pokuty

Pokuty představují spíše doplňkový charakter příjmů obce, jelikož se nedají naplánovat a jsou nahodilé. Pokutování mohou být jak občané obce, tak i firmy, například za znečišťování veřejných prostranství. Pokud obec bude v kontrole důslednější, mohlo by do rozpočtu obce plynout více finančních prostředků z udělených pokut (Pařízková, 2008, s. 97-100).

Uživatelské poplatky

Uživatelské poplatky jsou v České republice vybírány formou poplatků za vodné a stočné.

Ostatní nedaňové příjmy

Do ostatních nedaňových příjmů řadíme například plánované příjmy ze sdružovaných finančních prostředků a také neplánované příjmy, jako jsou dary či výnosy ze sbírek (Pařízková, 2008, s. 101-106).

2.6.2 Výdaje rozpočtu

Výdaje, které obec hradí, upravuje zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Patří sem tyto výdaje:

- Závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony
- Výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti (výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj)
- Výdaje spojené s výkonem státní správy
- Závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření
- Závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty
- Úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů
- Výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům
- Výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec
- Jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely

Výdaje obce lze třídit podle jednotlivých kapitol. V praxi je tento způsob nejvíce využíván a jednotlivé kapitoly vypadají takto:

- Místní hospodářství
- Doprava

- Školství
- Výstavba
- Kultura
- Zdravotnictví
- Zemědělství a další

Výdaje se dále člení na výdaje plánované a neplánované (Pařízková, 2008, s. 110-111).

Plánované výdaje

Plánované výdaje můžeme velice přesně naplánovat. Orgány obce tak mají výhodu v tom, že mohou objem těchto výdajů kontrolovat a přizpůsobovat ho plánovatelným příjmům. U některých druhů výdajů tedy lze dosáhnout úspor a je na orgánech obce, aby určily, pro jaké druhy výdajů by úspory neměly smysl, či byly dokonce dlouhodobě neekonomické (Pařízková, 2008, s. 110-111).

Neplánované výdaje

Neplánované výdaje jsou dopředu neodhadnutelné. Obec nedokáže odhadnout, kdy k těmto výdajům dojde, ani jak velké tyto výdaje budou. Jde především o pokuty, které obec musí zaplatit, pokud poruší rozpočtovou kázeň, nebo výdaje na nahodilé události, jako jsou požáry, povodně či zvýšení daní. Neplánované výdaje by měly být hrazeny především z finančních rezerv, které si obec v rozpočtu tvoří, případně z mimorozpočtových rezervních fondů.

Výdaje se dále člení na výdaje běžné a kapitálové. Běžné výdaje jsou využívány na financování běžných potřeb. Kapitálové výdaje jsou výdaje na investiční potřeby, které mohou zasahovat do více rozpočtových období. Zpravidla se neopakují (Pařízková, 2008, s. 110-111).

2.7 Podnikání obcí

Obec se velmi často dostává do role podnikatele, jelikož disponuje majetkem, který vydělává, nebo penězi, jež se dají uložit a následně z nich získat úroky. Termín podnikání se obecně definuje jako soustavná činnost provozovaná samostatně podnikatelem, vlastním jménem, na vlastní zodpovědnost, za účelem dosažení zisku. Existuje několik forem podnikání obcí. Obec může podnikat:

- Sama vlastním jménem (podnikají orgány obce, obecní úřad, zálohová zařízení)
- Založením organizací tzv. rozpočtové sféry nebo obchodních společností

- Podílet se na založení obchodních společností a být tak spoluzakladatelem, nebo se podílet na podnikání těchto společností majetkem a financemi obce
- Založením zájmových sdružení právnických osob (Melion, 1997, s. 41)

2.8 Přezkoumání hospodaření

Obec je ze zákona povinna dát si přezkoumat své hospodaření za uplynulý kalendářní rok. Zpráva o výsledku přezkoumání musí být součástí závěrečného účtu, který je projednáván orgány územního samosprávného celku. Obec je také povinna uveřejnit zprávu o výsledku hospodaření na úřední desce a na webových stránkách obce. Musí tak být uskutečněno 15 dnů před projednáváním závěrečného účtu. Pokud obec tyto povinnosti nesplní, považuje se to za správní delikt, za který hrozí pokuta až do výše 1 milionu Kč. O uložení pokut za uvedený správní delikt u obcí rozhoduje příslušný krajský úřad v přenesené působnosti (Peterová, 2016, s. 82-83).

2.8.1 Předmět přezkoumání

Předmět přezkoumání upravuje zákon č. 420/2004 Sb. o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Jedná se o:

- Plnění příjmů a výdajů rozpočtu
- Finanční operace týkající se tvorby a použití peněžních fondů
- Náklady a výnosy podnikatelské činnosti územního celku
- Peněžní operace týkající se sdružených prostředků vynakládaných na základě smlouvy mezi dvěma nebo více územními celky, anebo na základě smlouvy s jinými právnickými nebo fyzickými osobami
- Finanční operace týkající se cizích zdrojů ve smyslu právních předpisů o účetnictví
- Hospodaření a nakládání s prostředky poskytnutými z Národního fondu a s dalšími prostředky ze zahraničí poskytnutými na základě mezinárodních smluv
- Vyúčtování a vypořádání finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, k rozpočtům krajů, k rozpočtům obcí, k jiným rozpočtům, ke státním fondům a k dalším osobám

Předmětem přezkoumání může být také:

- Nakládání a hospodaření s majetkem ve vlastnictví územního celku
- Nakládání a hospodaření s majetkem státu, s nímž hospodaří územní celek
- Zadávání a uskutečňování veřejných zakázek
- Stav pohledávek a závazků a nakládání s nimi

- Zřizování věcných břemen k majetku územního celku, a další (§ 2 zákona č. 420/2004 Sb.)

2.8.2 Hlediska přezkoumání

Existují čtyři hlediska, dle kterých se přezkoumání ověřuje. Jde o dodržování povinností stanovených zvláštními právními předpisy, soulad hospodaření s finančními prostředky ve srovnání s rozpočtem, dodržení účelu poskytnuté dotace nebo návratné finanční výpomoci a podmínek k jejich použití a věcné a formální správnosti dokladů (§3 zákona č. 420/2004 Sb.).

2.8.3 Postup při přezkoumání

Obec je povinna požádat o přezkoumání hospodaření příslušný krajský úřad do 30. června kalendářního roku, za který má být přezkoumání hospodaření provedeno. Pokud se obec rozhodne, že přezkoumání zadá auditorovi nebo auditorské společnosti, musí do stejného data tuto skutečnost oznámit krajskému úřadu (§ 4 zákona č. 420/2004 Sb.).

2.8.4 Práva a povinnosti kontrolorů při přezkoumání

Kontroloři mají několik oprávnění, kterým musí obec vyhovět. Například oprávnění vstupovat do objektů a na pozemky, které souvisejí s přezkoumáním. Mohou se také seznamovat s utajenými informacemi, avšak musí předložit osvědčení pro příslušný stupeň utajení. Dále mohou nahlížet do písemností a dat, které souvisejí s přezkoumáním, mohou pořizovat jejich kopie a také přebírat jejich originály.

Kontroloři mohou vyžadovat po obci, aby s nimi spolupracovala ve smyslu poskytnutí nezbytných materiálů, zajištění nezbytné součinnosti zaměstnanců obce, dodání účetních dokladů, poskytnutí pravdivých a úplných informací k předmětu přezkoumání.

Kontroloři mají nejen oprávnění, ale také povinnosti, které musí dodržovat. Mezi tyto povinnosti spadá například oznámení o zahájení přezkoumání, zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, vést spisovou dokumentaci, předat obci konečné znění zprávy o výsledku hospodaření (§ 6 zákona č. 420/2004 Sb.).

2.8.5 Práva a povinnosti územních samosprávných celků při přezkoumání

Obec má při přezkoumávání hospodaření svá práva. Jde například o právo být seznámen s počátkem přezkoumání, být seznámen s obsahem zápisů z dílčích přezkoumání,

být seznámen s návrhem zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření a obdržet jeho stejnopis.

Obce jsou povinny umožnit kontrolorům vstup do objektů a na pozemky, pokud souvisejí s předmětem přezkoumání, poskytnout materiální a technické zabezpečení, zajistit součinnost svých zaměstnanců, zdržet se jednání, které by mohlo vést ke zmaření účelu přezkoumání (§ 7 zákona č. 420/2004 Sb.).

2.8.6 Zpráva o výsledku hospodaření

Zpráva se zpracovává na základě výsledků jednoho přezkoumání nebo na základě zápisů z několika dílčích přezkoumání. Musí obsahovat všechny povinné náležitosti: identifikační údaje (název obce, jména kontrolorů, místo přezkoumání, období, rok a datum vyhotovení zprávy), popis zjištěných chyb a nedostatků, doklady a materiály, ze kterých zjištění vychází, závěr přezkoumávání, podpis kontrolorů a doložku s datem převzetí zprávy představitelem obce.

Závěr zprávy o výsledku hospodaření musí obsahovat informace o tom, zda byly či nebyly zjištěny chyby a nedostatky. Pokud chyby byly zjištěny, je nutné, aby bylo uvedeno, o jak závažné chyby se jedná. Chyby mohou nastat například v následujících případech:

- Porušení rozpočtové kázně
- Neúplnost, nesprávnost nebo neprůkaznost vedení účetnictví
- Pozměňování záznamů nebo dokladů v rozporu se zvláštními právními předpisy
- Porušení povinností
- Neodstranění nedostatků, které byly zjištěny při dílčím přezkoumání
- Nevytvoření podmínek pro přezkoumání

Závěr zprávy by měl také obsahovat upozornění na případná rizika, která lze dovodit ze zjištěných chyb a nedostatků, a uvedení podílu pohledávek a závazků na rozpočtu územního samosprávného celku (Peterová, 2016, s. 88-89).

2.8.7 Správní delikty

Správní delikty projednává přezkoumávající orgán a za správní delikt je obci uložena pokuta do 50 000 Kč. Při určování výše pokuty se přihlíží k závažnosti správního deliktu a pokuta je vybírána a vymáhána orgánem, který pokutu uložil. Pro tento orgán je pokuta také příjmem.

Obec je povinna přijmout opatření k nápravě chyb a nedostatků uvedených v zápisu. Musí tak učinit bezodkladně po seznámení s chybami a informovat přezkoumávající orgán o odstranění chyb (Peterová, 2016, s. 90).

3 Vlastní práce

3.1 Charakteristika města Rakovník

Rakovník se nachází ve Středočeském kraji 56 kilometrů západně od Prahy. Je to okresní město okresu Rakovník, kam patří například obce Roztoky, Řevničov či Senomaty. V Rakovníku žilo k 1. 1. 2022 15 142 obyvatel, z toho bylo 7 169 mužů a 7 973 žen. Průměrný věk dosahoval 44,7 let (ČSÚ, 2023). Katastrální výměra Rakovníka je 1 850 hektarů (Město Rakovník, 2023).

První zmínky o Rakovníku pocházejí z roku 1119, kdy se v blízkosti nacházela stará obchodní cesta. Současnou podobu dostalo město okolo roku 1300. Tehdy získalo majestát od krále Jana Lucemburského a s tím i právo mílové a právo trhu. Na město královské povýšil Rudolf II. Rakovník v roce 1588 (Město Rakovník, 2023).

Bohatou historii Rakovníka dosvědčují mnohé kulturní památky. Jde například o městskou radnici, chrám svatého Bartoloměje se zvonící a také Husovo náměstí s dochovanými měšťanskými domy. Za zmínku stojí Pražská brána, pozůstatek středověkého opevnění, a gotický kostel sv. Jiljí. V roce 1992 bylo historické centrum města vyhlášeno památkovou zónou.

V Rakovníku je 7 mateřských škol, 4 základní školy a 8 středních škol, například obchodní akademie, gymnázium, průmyslová škola a zemědělská škola. Nachází se zde také nemocnice (Město Rakovník, 2023).

3.1.1 Orgány obce

Zastupitelstvo města se skládá z 21 zastupitelů, mezi něž patří například Mgr. Zdeněk Brabec, Pavel Holub, MUDr. Eva Kašová. Současní zastupitelé byli zvoleni pro volební období 2022–2026. Město má finanční a kontrolní výbor.

Rada města je složena ze 7 členů. Jsou jimi:

- PaedDr. Luděk Štíbr
- JUDr. Pavel Jenšovský
- MVDr. Jan Biňovec
- MUDr. Oldřich Kronich
- Ing. Vít Ortmann
- Petr Šajner
- MUDr. Ivo Trešl

Organizační složky, které jsou podřízené radě města, jsou sportovní komise, kulturní komise, komise pro výchovu a vzdělávání, komise životního prostředí a komise SPOZ (sbor pro občanské záležitosti) (Město Rakovník, 2023).

Starostou města je PaedDr. Luděk Štíbr, který již v minulosti vykonával ve dvou funkčních obdobích místostarostu a téměř dvacet let je členem rady a zastupitelstva (ODS, 2023). Starostovi jsou podřízené organizační složky: útvar interního auditu, bezpečnostní rada a krizový štáb.

Funkci místostarosty vykonává JUDr. Pavel Jenšovský.

Obecní úřad se nachází na Husově náměstí. IČ organizace je 00244309. Hlavní webové stránky města jsou www.mesto-rakovnik.cz. Pro komunikaci s úřadem lze využít také e-mail posta@murako.cz, telefon 313 259 111 či datovou schránku qb9bqrd. Městský úřad se skládá z 9 odborů, které se dále dělí na jednotlivá oddělení. Odbory jsou následující:

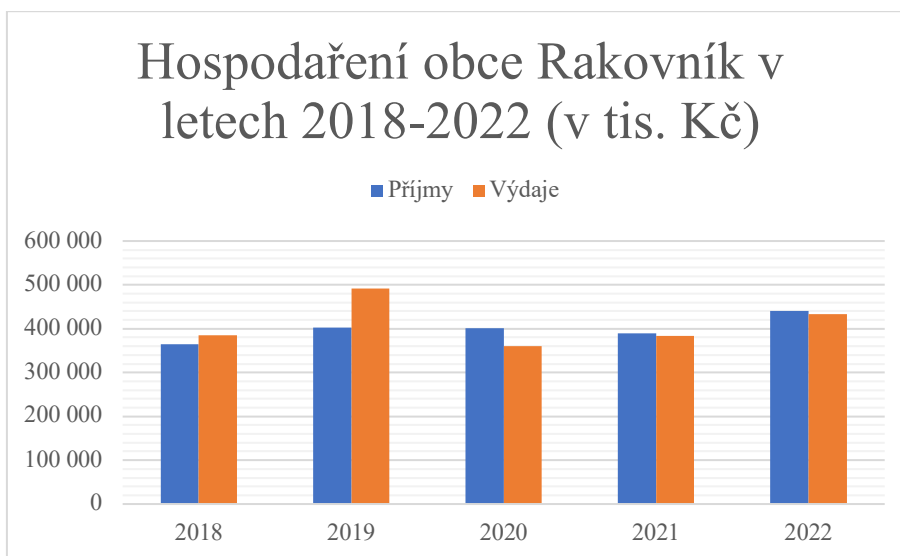
- Ekonomický odbor
- Odbor dopravy
- Odbor správy majetku
- Odbor sociálně-právní ochrany dětí a sociální prevence
- Odbor školství, památkové péče, kultury, tělovýchovy a cestovního ruchu
- Odbor vnitřních věcí
- Odbor výstavby
- Odbor životního prostředí
- Správní odbor a obecní živnostenský úřad

Město zřizuje několik příspěvkových organizací. Jde o tři základní školy, 7 mateřských škol, školní jídelnu, knihovnu a infocentrum, kulturní centrum Rakovník a pečovatelskou službu. Dále zřizuje dvě organizace se 100% podílem města, konkrétně Městské lesy Rakovník, spol. s r. o. a Údržba městských komunikací Rakovník spol. s r. o. (Město Rakovník, 2023).

3.2 Analýza rozpočtu obce

V této části práce budou analyzována data od roku 2018 do roku 2022. Veškeré podklady k provedení analýzy rozpočtu obce se nachází na webové stránce monitor.statnipokladna.cz, kde jsou pro každého občana přístupné informace o hospodaření státu, měst, obcí a příspěvkových organizací.

Graf č. 1 – Hospodaření obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Z grafu lze vyčíst, že pouze třikrát se podařilo navýšit příjmy nad výdaje, a to v letech 2020, 2021 a 2022. V ostatních letech výdaje převyšovaly příjmy. V roce 2021 byl rozpočet téměř vyrovnaný. V roce 2019 byl naopak rozdíl největší.

V roce 2019 bylo nejvíce veřejných financí směřováno do odvětví tělovýchova a zájmová činnost. V tomto roce byl ukončen dlouhodobý projekt rekonstrukce plaveckého bazénu, s čímž by mimořádně vyšší výdaje mohly být spojeny. V dalších letech bylo nejvíce výdajů určeno na odvětví veřejná správa, jak ukazuje přehled na stránkách města.

Nejvyšší příjmy vykazuje město v roce 2022, kdy největší položkou byla daň z přidané hodnoty, jak ukazuje tabulka č. 4.

Tabulka č. 1 – Hospodaření obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

HOSPODAŘENÍ OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)		
Rok	Příjmy	Výdaje
2018	363 962	385 499
2019	402 135	492 045
2020	400 459	360 029
2021	389 783	383 051
2022	441 243	433 912

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Jak je patrné z tabulky číslo jedna, nejmenší příjmy měla obec v roce 2018 a poté v roce 2021. V letech 2019 a 2020 se příjmy lišily jen minimálně v řádech tisíců. Největší výdaje vynaložila obec v roce 2019 a nejmenší v roce 2020.

3.2.1 Analýza příjmů obce

Příjmy obce se dělí na čtyři kategorie. Daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a finanční transfery. Největší příjmy plynou z daňových příjmů a nejmenší pak z příjmů kapitálových.

Tabulka č. 2 – Příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

PŘÍJMY OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)				
Rok	Rozpočet schválený	Rozpočet upravený	Skutečné plnění	Rozdíl
2018	350 939	380 221	363 962	13 023
2019	360 763	406 184	402 135	41 372
2020	357 705	402 526	400 459	42 754
2021	323 651	337 922	389 783	66 132
2022	350 300	386 782	413 769	63 469

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Tabulka poukazuje na to, jak se měnil rozpočet pro příjmy obce. V každém roce se rozpočet upravoval navýšením příjmů. Někdy i velmi výrazně, například v letech 2021 a 2022 o více než 60 tisíc Kč. Skutečné plnění ve všech případech převyšovalo částku schváleného rozpočtu. Rozdíl, který je uveden v tabulce, je vypočítán z rozdílu mezi skutečným plněním a schváleným rozpočtem. Jak je vidět, největší rozdíl byl v roce 2021, kdy bylo čerpáno 120 % rozpočtu. Naopak nejmenší rozdíl byl v roce 2018, kdy bylo čerpáno pouze 101 %.

Tabulka č. 3 – Kategorie příjmů v obci Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KATEGORIE PŘÍJMŮ V OBCI RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)				
Rok	Daňové příjmy	Přijaté transfery	Kapitálové příjmy	Nedaňové příjmy
2018	265 826	90 963	7 265	18 297
2019	280 492	97 080	22 902	18 144
2020	266 579	118 839	9 994	19 203
2021	290 214	88 224	7 076	18 904
2022	298 197	92 247	2 127	21 198

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Rakovník (2024)

Jak už bylo řečeno, příjmy obce se rozdělují do čtyř kategorií. Pro přehlednost byly v tabulce číslo 3 zvoleny údaje pouze za skutečné plnění těchto příjmů. Největší podíl příjmů je získáván z daňových příjmů. Lze vidět, že až na rok 2020 se tyto příjmy neustále zvyšují. Přijaté transfery jsou neméně důležitou součástí příjmové stránky obce. V posledních 5 letech se tyto příjmy téměř neměnily. Pouze v roce 2020 byly přijaté transfery o dost vyšší než v jiných letech. Pravděpodobně za to mohou vyšší dotace spojené s pandemií Covid.

Kapitálové příjmy se v průběhu 5 let výrazně měnily. Například v roce 2019 byly nejvyšší, a to z toho důvodu, že bylo přijato nejvíce prostředků z prodeje ostatních nemovitých věcí a jejich částí. Nedaňové příjmy jsou jedinou kategorií, která se téměř neliší. V roce 2022 byly tyto příjmy nejvyšší, a to proto, že bylo přijato více příjmů z úroků než v minulých letech.

Tabulka č. 4 – Daňové příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

DAŇOVÉ PŘÍJMY OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ daňového příjmu	2018	2019	2020	2021	2022
Daň z příjmů fyzických osob placená plátcí	54 436	64 218	60 288	44 742	42 082
Daň z příjmů fyzických osob placená poplatníky	1 645	1 990	1 285	2 682	2 932
Daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou	4 860	5 465	5 485	6 955	7 912
Daň z příjmů právnických osob	44 632	50 904	41 046	58 676	54 715
Daň z příjmů právnických osob za obce	7 402	3 266	6 930	4 583	6 745
Daň z přidané hodnoty	112 639	114 594	112 611	131 234	139 427
Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu	172	1 633	66	169	105
Poplatky za odnětí pozemků plnění funkcí lesa	1,35	10	6	7	0
Poplatek za provoz, shromažďování, a odstraňování komunálního odpadu	9 263	8 370	9 971	10 311	12 600
Poplatek ze psů	415	397	424	420	411
Poplatek za užívání veřejného prostranství	1 225	1 418	1 253	1 844	1 406
Poplatek z ubytovací kapacity	225	314	x	x	x
Příjmy za zkoušky odbor. způsob. od žadatelů o řidičské oprávnění	640	660	579	684	642
Ostatní odvody z vybraných činností a služby jinde neuvedené	0	0	0	0	97
Správní poplatky	12 444	11 840	10 793	11 667	11 922
Daň z hazardních her	1 697	1 380	1 559	1 909	2 135
Daň z nemovitých věcí	14 129	14 036	14 047	13 983	14 710
Poplatek z pobytu	x	x	236	350	357
Celkem	265 826	280 492	266 579	290 214	298 197

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Rakovník (2024)

V tabulce vidíme všechny typy daňových příjmů obce, mezi které patří daně, poplatky a odvody. Nejvýdělečnějším typem těchto příjmů je daň z přidané hodnoty, která každoročně roste. Další velmi významnou daní je daň z příjmů právnických osob,

jež v posledních 5 letech kolísala, ale stále setrvává na druhém místě ziskovosti obce. Za zmínku také stojí daň z příjmů fyzických osob placená plátcí. Výše příjmů z této daně v průběhu let klesá, avšak stále se významně podílí na příjmové stránce obce. Nejvýdělečnějším poplatkem byl v roce 2022 poplatek za provoz, shromáždění a odstraňování komunálního odpadu. Příjem z tohoto poplatku každoročně roste a do budoucna má určitě velký potenciál k dalšímu růstu, jelikož se stále staví nové domy, a tak se bude odpadové hospodářství více rozvíjet. Správní poplatky jsou další významná položka. Výše příjmů z těchto poplatků se od roku 2018 téměř nezměnila, stále se pohybuje okolo 11 000 000 Kč. V tabulce jsou uvedeny pouze dva typy odvodů. Odvod za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu každoročně přinese příjem v řádech stovek tisíců korun českých. Tento příjem není jistý a je vidět, že se v průběhu let mnohokrát měnil. Další z odvodů je položka ostatní odvody z vybraných činností a služeb jinde neuvedených. Příjem z tohoto odvodu se uskutečnil pouze v roce 2022. Z tabulky je patrné, že v letech 2018 a 2019 byl jedním z příjmů poplatek za ubytovací kapacity. Tento poplatek byl následně zrušen a od roku 2020 přejmenován jako poplatek z pobytu. Příjem z poplatku zůstal téměř stejný i po jeho zrušení a následném přejmenování. Tento poplatek je nepovinný a vztahuje se na osobu, která v obci není přihlášená (Ministerstvo vnitra, 2023).

Tabulka č. 5 – Přijaté transfery obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

PŘIJATÉ TRANSFERY OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ přijatého transferu	2018	2019	2020	2021	2022
Neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu	34 097	39 078	40 910	41 866	42 337
Neinvestiční přijaté transfery od obcí	132	143	125	157	329
Převody z vlastních fondů podnikatelské činnosti	6 000	4 000	3 000	3 000	7 000
Převody z ostatních vlastních fondů	801	0	0	0	0
Převody z vlastních fondů přes rok	-10	6	4	0	0
Neinvestiční přijaté transfery od krajů	3 447	3 466	4 487	4 336	4 464
Ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu	10 114	21 209	24 265	4 810	9 595
Ostatní neinvestiční přijaté transfery ze st. rozpočtu	17 173	12 257	11 035	14 569	11 626
Neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy SR	820	438	20 458	4 451	1 644
Investiční přijaté transfery od krajů	0	0	400	400	0
Přijaté transfery celkem	72 574	80 597	104 684	73 590	76 995

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Přijaté transfery jsou po daňových příjmech druhou největší kategorií příjmů. Přijaté transfery obce Rakovník byly nejvyšší v roce 2020. Naopak nejmenší příjmy plynuly z přijatých transferů v roce 2018. Nejvýdělečnější typ přijatého transferu jsou v každém roce neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu. Tento příjem také meziročně roste. Druhým největším příjmem jsou ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu. Významným příjmem jsou také ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu a převody z vlastních fondů podnikatelské činnosti.

Tabulka č. 6 – Kapitálové příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ kapitálového příjmu	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy z prodeje pozemků	2 263	283	9 594	7 076	7
Příjmy z prodeje ostatních nemovitých věcí a jejich částí	5 002	19 903	0	0	0
Přijaté dary na pořízení dlouhodobého majetku	0	2 716	400	0	2 120
Kapitálové příjmy celkem	7 265	22 902	9 994	7 076	2 127

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Rakovník (2024)

Kapitálové příjmy patří v kategorii příjmů k nejméně výdělečným. Tato kategorie také v roce 2022 zaznamenala významný propad, jelikož neplynuly téměř žádné příjmy

z prodeje pozemků a z prodeje ostatních nemovitých věcí. Oproti tomu v roce 2019, kdy byl příjem za sledované období nejvyšší, byl zaznamenán rekordní příjem z prodeje ostatních nemovitých věcí.

Tabulka č. 7 – Nedaňové příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

NEDAŇOVÉ PŘÍJMY OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ nedaňového příjmu	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy z poskytování služeb a výrobků	7 279	9 012	8 280	9 174	7 922
Odvody příspěvkových organizací	100	0	1 150	600	0
Příjmy z pronájmu pozemků	0,23	1	13	0	132
Příjmy z pronájmu ostatních nemovitých věcí a jejich částí	87	81	60	59	0
Ostatní příjmy z pronájmu majetku	584	990	1 408	1 109	398
Příjmy z úroků (část)	41	680	394	292	5 392
Sankční platby přijaté od jiných subjektů	4 791	4 330	3 877	3 940	3 938
Ostatní přijaté vratky transferů	20	86	160	412	152
Příjmy z prodeje krátkodobého a drobného dlouhodobého majetku	25	37	0	0	76
Přijaté neinvestiční dary	2 000	1 548	2 148	2 000	342
Přijaté pojistné náhrady	2 408	813	895	836	1 387
Přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady	178	130	336	102	1 263
Neidentifikovatelné příjmy	-1	-0,5	8	-8	0,28
Ostatní nedaňové příjmy jinde nezařazené	357	148	266	381	189
Příjmy z dobíhajících úhrad z dobývacího prostoru a z vydobytých nerostů	9	9	6	6	6
Splacené půjčené prostředky od obecně prospěšných spol. a podobných subjektů	226	152	156	0	0
Splátky půjčených prostředků od obyvatelstva	195	118	45	0	0
Ostatní příjmy z finančních vypořádání předchozích let od jiných věřitelů	0	9	0	0	0
Nedaňové příjmy celkem	18 299	18 144	19 202	18 903	21 197

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Rakovník (2024)

Nedaňové příjmy byly nejvyšší v roce 2022. Nejvyšší nedaňový příjem je z poskytování služeb a výrobků, dále sankční platby přijaté od jiných subjektů a přijaté neinvestiční dary a pojistné náhrady. V roce 2022 byl zaznamenán velký skok u příjmu

z úroků, který se vyšplhal na 5 392 000 Kč. V minulých letech se tento příjem pohyboval pouze v řádech statisíců.

3.2.2 Analýza výdajů obce

Tabulka č. 8 – Výdaje obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

VÝDAJE OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)				
Rok	Rozpočet schválený	Rozpočet upravený	Skutečné plnění	Rozdíl
2018	484 096	513 378	385 499	-98 597
2019	530 843	561 364	492 046	-38 797
2020	396 666	424 190	360 029	-36 637
2021	418 230	464 944	383 051	-35 179
2022	462 095	518 729	443 912	-18 183

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Výdaje obce se v průběhu let měnily. Největší skutečné plnění výdajů obec dosáhla v roce 2019, kdy se výdaje přiblížily 500 000 000 Kč. Schválený rozpočet ve sledovaném období kolísal. Upravený rozpočet v každém roce přesahoval skutečnost. Rozdíl je vypočten z rozdílu mezi skutečným plněním a schváleným rozpočtem. Skutečné plnění bylo v každém roce nižší, než jaký rozpočet na začátku roku město schválilo. Největší rozdíl byl zaznamenán v roce 2018 a nejmenší v roce 2022.

Tabulka č. 9 – Kategorie výdajů v obci Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KATEGORIE VÝDAJŮ V OBCI RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)		
Rok	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje
2018	281 547	103 952
2019	269 893	222 153
2020	297 163	62 866
2021	309 283	73 768
2022	326 783	107 129

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Běžné výdaje v obci Rakovník každoročně převládají. O běžných výdajích lze také konstatovat, že každým rokem rostou, zatímco kapitálové výdaje se v průběhu let mění.

Tabulka č. 10 – Běžné výdaje obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

BĚŽNÉ VÝDAJE OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ běžného výdaje	2018	2019	2020	2021	2022
Neinvestiční nákupy a související výdaje	110 108	101 990	107 012	114 136	118 939
Platy a podobné výdaje	94 155	96 827	101 148	103 402	107 831
Neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům, platby daní	64 323	58 100	62 030	64 019	71 871
Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům	10 620	10 107	24 047	24 421	24 063
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	2 341	2 702	2 812	3 145	2 918
Výdaje na náhrady za nezpůsobenou újmu	0	132	114	160	110
Ostatní neinvestiční výdaje	0	36	0	0	0
Neinvestiční transfery a související platby do zahraničí	0	0	0	0	1 000
Neinvestiční půjčené prostředky	0	0	0	0	50

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Meziročně největším výdajem pro obec Rakovník jsou neinvestiční nákupy a související výdaje. Tento výdaj v průběhu let roste a patří sem například výdaje na nákup služeb, výdaje na nákup vody, paliv a energie, výdaje na ostatní nákupy a výdaje na nákup materiálů. Dalším významným výdajem, který se začal v průběhu let zvyšovat, jsou platy a podobné výdaje. Největší položkou jsou platy samotné a dále povinné a zákonné pojistné placené zaměstnavatelem. Tento typ výdaje také zahrnuje výdaje na ostatní platby za provedenou práci. Neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům, platby daní a neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům jsou také výdaje, které se každý rok objevují a výrazně ovlivňují celkovou výši výdajů.

Tabulka č.11 – Kapitálové výdaje obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KAPITÁLOVÉ VÝDAJE OBCE RAKOVNÍK V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ kapitálového výdaje	2018	2019	2020	2021	2022
Investiční nákupy a související výdaje	103 352	222 153	62 076	71 636	104 829
Investiční transfery	600	0	790	2 132	2 300

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Kapitálové výdaje v Rakovníku mají za sledované 5leté období pouze 2 uvedené typy – investiční nákupy a investiční transfery. Investiční nákupy a související výdaje jsou každoročně vyšší. Pouze malá část z kapitálových výdajů náleží investičním transferům.

V roce 2018 byl rekonstruován plavecký bazén a tento výdaj byl 43 518 000 Kč. Dále byly vynaloženy výdaje na opravu fasády a střešní krytiny 1. základní školy Rakovník ve výši téměř 12 000 000 Kč, a dále byly rozděleny příspěvky do základních škol obce, příspěvek na tělovýchovu a kulturní centrum.

Stejně jako v předchozím roce i v roce 2019 byl rekonstruován plavecký bazén za 124 119 000 Kč. Byla započata rekonstrukce Tyršova koupaliště, konkrétně výstavba kuchyně a pergoly, rozšíření kapacit ve 2. základní škole Rakovník – nákup nábytku a regenerace MPZ v ulicích Martinovského a V Hradbách.

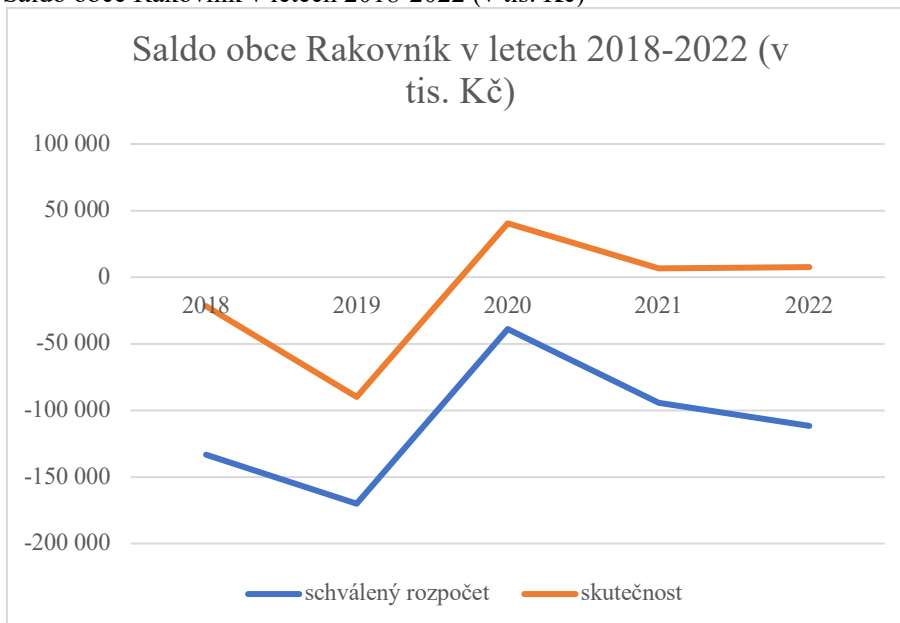
V roce 2020 byl největší výdaj vynaložen na příspěvek na plavecký bazén, který byl v předchozích letech rekonstruován. Tento výdaj činil 13 299 000 Kč. Další významné výdaje byly například na údržbu základních škol, údržbu památek či sportoviště.

V rozpočtu na rok 2021 byl schválen výdaj 70 000 000 Kč na víceúčelové společenské a studijní centrum čp. 167. Skutečný výdaj byl 34 831 000 Kč. Byly také vynaloženy výdaje na chodník v ulici Průběžní a Na Zátíši, příspěvek na plavecký bazén, údržbu pro mateřské a základní školy.

Největším výdajem v roce 2022 bylo budování víceúčelového společenského a studijního centra čp. 167, na něž byl schválen výdaj 85 000 000 Kč, avšak použito bylo 55 552 000 Kč. Další významné výdaje byly příspěvek na plavecký bazén ve výši 13 299 000 Kč, příspěvek na provoz městské knihovny, kulturního centra a základních škol na území obce (Město Rakovník, 2024).

3.2.3 Saldo obce Rakovník

Graf č. 2 – Saldo obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

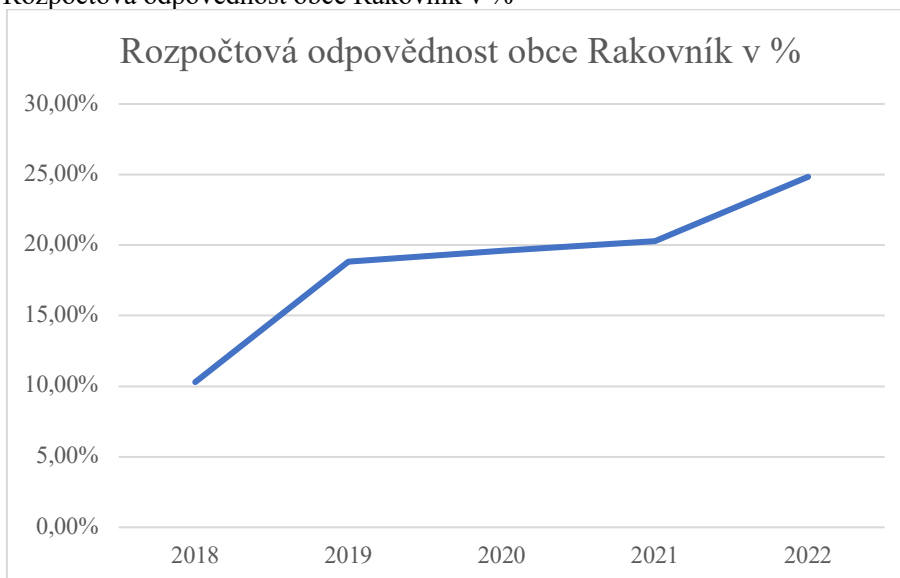

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

V grafu je znázorněno saldo obce Rakovník za uplynulé 5leté období. Jsou znázorněny dvě roviny – saldo, které bylo v rozpočtu schválené, a také skutečné saldo. Saldo schválené se vždy pohybovalo v mínusových částkách. Avšak každý rok bylo skutečné saldo výrazně lepší než schválené. Tříkrát se skutečné saldo vyšplhalo až nad 0 do plusových hodnot a vznikl tedy přebytek.

3.2.4 Analýza vybraných ukazatelů SIMU

Graf č. 3 – Rozpočtová odpovědnost obce Rakovník v %

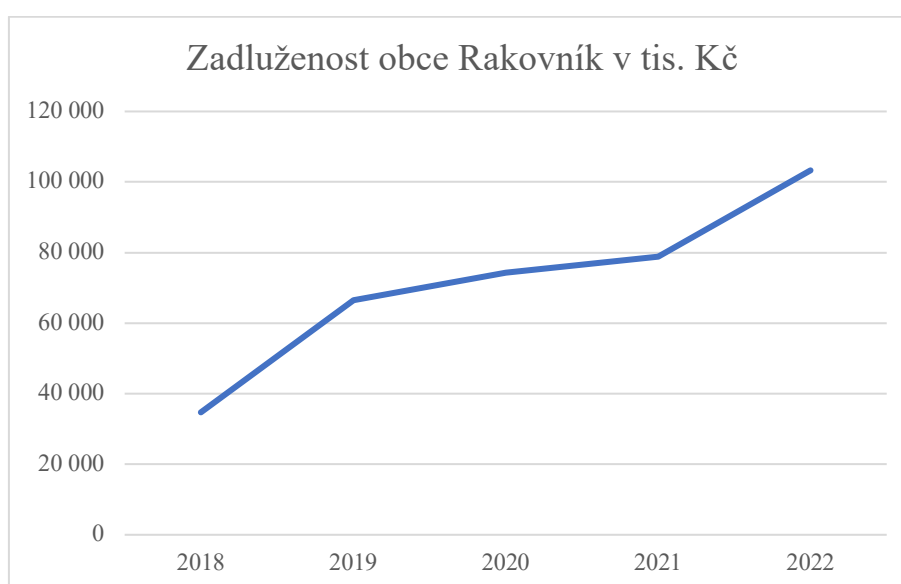

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Pravidlo rozpočtové odpovědnosti má za úkol zaznamenat, zda zadlužení obce přesáhne 60 % průměrného příjmu za poslední čtyři roky. Pokud tato situace nastane, obec musí v následujícím roce snížit zadlužení nejméně o 5 % z rozdílu mezi aktuální výší dluhu a 60 % průměrného příjmu. K výpočtu slouží kalkulačka, která se nachází na webových stránkách Monitor.cz (MFČR, 2024).

Jak je patrné z grafu, rozpočtová odpovědnost v Rakovníku stále roste. V roce 2022 se tento ukazatel vyšplhal na 24,84 %. K navyšování rozpočtové odpovědnosti dochází zejména kvůli neustálému navyšování zadluženosti obce.

Graf č. 4 – Zadluženost obce Rakovník v tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Zadluženost obce Rakovník ve sledovaném 5letém období neustále stoupá. Poté, co v roce 2020 a 2021 zadluženost stagnuje, v roce 2022 zadluženost vystoupala nad 100 000 000 Kč. V roce 2022 činil dluh na obyvatele 7 000 Kč.

Tabulka č. 12 – Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v % v obci Rakovník

PODÍL CIZÍCH ZDROJŮ K CELKOVÝM AKTIVŮM V % V OBCI RAKOVNÍK					
Položka	2018	2019	2020	2021	2022
Cizí zdroje celkem v tis. Kč	80 246	142 083	142 351	113 878	x
Aktiva celkem v tis. Kč	2 726 335	2 941 231	3 012 932	3 091 664	2 462 825
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v %	2,94	4,83	4,72	4,92	7,52

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům hovoří o míře zadlužení obecního majetku. Ukazatel, který je pravidelně sledován ministerstvem financí, vypovídá o tom, jaký podíl

aktiv je kryt cizími zdroji. Hlavním důvodem, proč se ukazatel sleduje, je zabránění nadměrnému zadlužení obcí. Ministerstvo financí stanovilo hranice, jejichž překročení znamená zvýšené riziko při splácení dluhů obce. Hranice je stanovena na 25 % a v roce 2018 ji překročilo 93 obcí (Mozaika, 2024).

Celkové cizí zdroje v obci postupně stoupaly až do roku 2021, kdy klesly na 113 878 000 Kč. Údaje za rok 2022 nejsou v databázi Monitor k dispozici. Aktiva měla také stoupající charakter a maxima dosáhla v roce 2021. V roce 2022 se celková aktiva snížila téměř o 630 000 Kč. Samotný indikátor podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům od začátku sledovaného období výrazně stoupl. I přesto se ale nedostal přes rizikovou hranici 25 % a obec tak není řazena mezi rizikové.

Tabulka č. 13 – Běžná likvidita obce Rakovník

BĚŽNÁ LIKVIDITA OBCE RAKOVNÍK					
Položka	2018	2019	2020	2021	2022
Oběžná aktiva v tis. Kč	141 813	114 637	167 656	158 468	x
Krátkodobé závazky v tis. Kč	41 549	70 980	64 911	32 210	x
Běžná likvidita	3,41	1,62	2,58	4,92	3,38

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Běžná likvidita je ukazatel, který stanovuje, kolikrát dokáže obec pokrýt své krátkodobé závazky svými oběžnými aktivy. Tento ukazatel by měl vykazovat vyšší hodnoty než 1. Údaje o oběžných aktivech a krátkodobých závazcích za rok 2022 nejsou v databázi Monitor k dispozici. Ukazatel běžné likvidity za sledované období vždy dosáhl hodnoty 1 a nejvyšší byl v roce 2021, kdy vyšplhal do hodnoty téměř 5, což znamená, že byla obec v tomto roce schopna pokrýt své krátkodobé závazky oběžnými aktivy 5x. Důvodem bylo zejména to, že se oproti předchozím letům snížily krátkodobé závazky a obec tak svými oběžnými aktivy byla schopna své závazky splácet. Naopak v roce 2019 se běžná likvidita blížila hodnotě 1 kvůli vysokým krátkodobým závazkům a nižším oběžným aktivům.

3.3 Charakteristika města Slaný

Město Slaný se nachází taktéž ve Středočeském kraji a to přibližně 30 kilometrů severozápadně od Prahy. Je součástí okresu Kladno a je druhým nejlidnatějším městem tohoto okresu. K datu 1. 1. 2022 žilo ve Slaném 15 862 obyvatel, přičemž převažovaly ženy celkovým počtem 8 053. Mužů zde žilo 7 809 a průměrný věk byl 42,1 let (ČSÚ, 2023). Územní rozloha je 3510 hektarů. Slaný se nachází v nadmořské výšce 277 m n. m. (Královské město Slaný, 2023).

Historie města sahá až do doby kamenné, kdy je potvrzeno pravěké osídlení, avšak větší nálezy osídlení se datují zhruba do 8. a 9. století. První písemná zmínka o Slaném je z roku 1262, kdy je město jmenováno Přemyslem Otakarem II. jako město, které odvádí devátý díl tržních poplatků pražskému klášteru. Později bylo město Václavem II. povýšeno na město královské.

Historické památky v centru města byly vyhlášeny městskou památkovou zónou. Patří sem například Velvarská brána, Piaristická kolej čp. 159, Slánská radnice čp. 3, dům čp. 160, který sloužil jako šenkovní dům, nebo kašna.

Ve Slaném se nachází 4 mateřské školy, 3 základní školy a 4 střední školy. Studenti zde mohou studovat gymnázium, obchodní akademii nebo střední školu služeb a řemesel. V blízkosti středních škol stojí nemocnice (Královské město Slaný, 2023).

3.3.1 Orgány obce

Zastupitelstvo města čítá 27 členů. Patří mezi ně například Ing. Věra Bělochová, Radek Hermann, Jan Vosmík a MUDr. Markéta Matoušková. K výborům zastupitelstva patří finanční výbor, kontrolní výbor, výbor pro parkovací dům a investiční výbor.

Rada, která byla zvolena pro volební období 2022–2026, má 9 členů. Členové jsou:

- Mgr. Martin Hrabánek
- Radek Vondráček
- Mgr. Pavel Rubík
- Svatopluk Šváb
- Martin Konečný
- Martin Jiráček
- Ing. Martin Nič
- Vladislav Konvalinka, MBA.
- RNDr. Vladimír Kulich

Pod radu obce spadá 12 komisí. Jde například o komisi pro školství, komisi pro životní prostředí, komisi prevence kriminality a krizového řízení a komisi Fondu pro obnovu domů. Mgr. Martin Hrabánek je starostou města. V minulosti vykonával funkci místostarosty a od roku 2016 je starostou (ODS, 2023). První místostarosta města je Radek Vondráček a Mgr. Pavel Rubík zastává funkci místostarosty.

Městský úřad se nachází v ulici Velvarská na Masarykově náměstí. IČ organizace je 00234877 a webová adresa je www.meuslany.cz. Pro komunikaci s úřadem je možno využít e-mail podatelna@meuslany.cz, telefonní číslo 312 511 111 nebo datovou schránku h3jb7t5.

Existuje celkem 9 odborů městského úřadu. Jsou jimi:

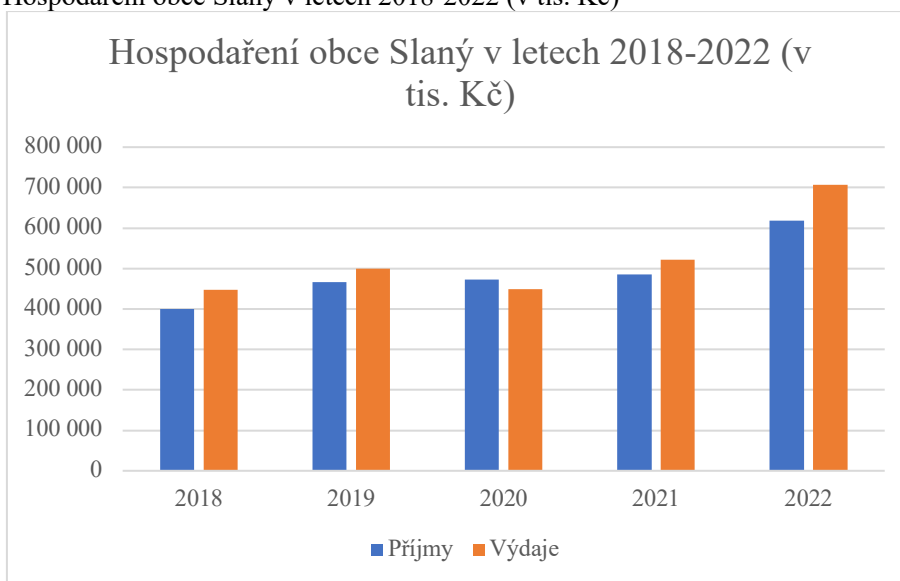
- Dopravní odbor
- Finanční odbor
- Odbor kultury a památkové péče
- Odbor sociálních věcí, školství a zdravotnictví
- Odbor správy majetku
- Správní odbor
- Odbor stavebního úřadu
- Odbor živnostenského úřadu
- Odbor životního prostředí

Město zřizuje několik společností s ručením omezeným. Jde o Technické služby Slaný a Víceúčelová sportovní hala Slaný, kde má město 100% podíl. V organizaci Slavos Slaný má pak 75% podíl. Příspěvkových organizací zřizovaných městem je 11, např. mateřské školy, základní školy, Vlastivědné muzeum Slaný, Kulturní zařízení města Slaného a nemocnice Slaný. Do organizačních složek města patří Městská policie, Pečovatelská služba Slaný, Knihovna Václava Štecha a Hvězdárna Jaroslava Trnky ve Slaném (Královské město Slaný, 2023).

3.4 Analýza rozpočtu obce

Data pro analýzu rozpočtu obce byla převzata z oficiálních webových stránek města Slaný a byla dále porovnána s daty, která se nachází na webové stránce monitor.statnipokladna.cz. Stejně jako u analýzy Rakovníka, byla porovnán rozpočet za posledních 5 let, od roku 2018 do roku 2022.

Graf č. 5 – Hospodaření obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

Jak je patrné z grafu, příjmy obce byly vyšší než výdaje pouze jednou, a to v roce 2020. V ostatních letech mírně převyšovaly výdaje. Největší rozdíl mezi příjmy a výdaji byl zaznamenán v roce 2022.

Tabulka č. 14 – Hospodaření obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

HOSPODAŘENÍ OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)		
Rok	Příjmy	Výdaje
2018	400 006	448 119
2019	466 136	500 012
2020	473 059	448 698
2021	484 829	521 919
2022	618 802	706 811

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

Příjmy obce Slaný v posledních 5 letech mají stoupající charakter, tedy každý rok má obec vyšší příjem než v předešlém roce. Největší příjmy obec zaznamenala v roce 2022, kdy byly příjmy 618 802 000 Kč. Výdaje v průběhu sledovaného období kolísaly. Stejně jako příjmy i výdaje byly v roce 2022 nejvyšší. Pouze jednou se povedlo dodržet vyrovnaný rozpočet, a to v roce 2020, kdy byl rozdíl mezi příjmy a výdaji 24 361 000 Kč. V ostatních letech byly výdaje vyšší, a to i v řádech desítek milionů korun.

3.4.1 Analýza příjmů obce

Tabulka č. 15 – Příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

PŘÍJMY OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)				
Rok	Rozpočet schválený	Rozpočet upravený	Skutečné plnění	Rozdíl
2018	387 541	393 775	400 006	12 465
2019	438 636	460 207	466 136	27 500
2020	403 370	458 978	473 059	69 689
2021	407 221	442 920	484 829	77 608
2022	526 495	576 517	618 802	92 307

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Na stránkách monitor.statnipokladna.cz jsou uvedeny příjmy ve 3 různých stádiích. První stadium je rozpočet schválený, dále jak byl rozpočet v průběhu rozpočtového období upraven a jeho skutečné plnění. Pro úplnost autorka uvedla i rozdíl mezi skutečným plněním a schváleným rozpočtem. Skutečné plnění v každém roce ve sledovaném období přesáhlo rozpočet schválený, a to i v řádech několika desítek milionů korun.

Největší rozdíl mezi skutečným plněním a schváleným rozpočtem byl v roce 2022, kdy tento rozdíl činil přes 92 milionů korun. Nejmenší rozdíl byl zaznamenán v roce 2018. Rozdíl činil 12 milionů korun.

Tabulka č. 16 – Kategorie příjmů v obci Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KATEGORIE PŘÍJMŮ V OBCI SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)				
Rok	Daňové příjmy	Přijaté transfery	Kapitálové příjmy	Nedaňové příjmy
2018	269 447	109 688	8 561	12 311
2019	287 868	158 395	2 710	17 164
2020	273 953	174 189	259	24 657
2021	304 759	163 375	1 894	14 800
2022	355 059	123 924	111 486	28 333

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

V obci Slaný, stejně jako v Rakovníku, jsou největším typem příjmů daňové příjmy. V průběhu 5 let se objem těchto příjmů zvyšuje, v roce 2022 byl nejvyšší. Přijaté transfery se v průběhu sledovaného období měnily. Nejvyšší částka byla v roce 2020, kdy přijaté transfery dosáhly 174 189 000 Kč. Kapitálové příjmy jsou příjmem, kde se jednotlivé částky velice liší. Zatímco v roce 2020 byly tyto příjmy pouze 259 000 Kč, v roce 2022 dosáhly 111 486 000 Kč. Nedaňové příjmy byly nejvyšší v roce 2022. I přes to nemají nedaňové příjmy stoupající charakter. V průběhu let se příjmy měnily.

Tabulka č. 17 – Daňové příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

DAŇOVÉ PŘÍJMY OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ daňového příjmu	2018	2019	2020	2021	2022
Daň z příjmů fyzických osob placená plátcí	55 129	62 636	59 240	44 310	47 531
Daň z příjmů fyzických osob placená poplatníky	1 199	1 603	896	2 715	4 082
Daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou	4 741	5 410	5 465	7 039	9 075
Daň z příjmů právnických osob	43 544	50 377	40 903	59 396	68 617
Daň z příjmů právnických osob za obce	12 058	9 372	11 109	9 795	12 412
Daň z přidané hodnoty	107 080	113 381	112 177	132 774	155 868
Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu	1 958	918	31	111	109
Poplatky za odnětí pozemků plnění funkcí lesa	0	0	0	0	62
Poplatek za provoz, shromažďování, a odstraňování komunálního odpadu	9 285	9 998	11 369	11 929	12 027
Poplatek ze psů	501	502	498	516	525
Poplatek za užívání veřejného prostranství	2 943	2 877	2 543	607	927
Poplatek z ubytovací kapacity	523	513	0	0	0
Poplatek z pobytu	0	0	73	0	0
Zrušené místní poplatky	0	0	117	0	0
Příjmy za ZOZ od žadatelů o řídičské oprávnění	621	661	527	763	748
Ostatní odvody z vybraných činností	-11	0	3	-3	10
Správní poplatky	10 197	9 838	9 268	11 907	12 505
Daň z hazardních her	8 848	1 352	1 546	1 958	2 205
Zrušený odvod z loterií	1	7	0	0	2
Zrušený odvod z výherních hracích přístrojů	1	5	0	0	0
Dílčí daň z technických her	0	7 568	7 194	10 084	17 385
Daň z nemovitostí	10 827	10 850	10 996	10 858	10 970
Daňové příjmy celkem	269 445	287 868	273 956	304 759	355 060

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

V tabulce číslo 17 je možné přehledně vidět všechny typy daňových příjmů, které se v 5letém období objevovaly v rozpočtu obce. Některé z uvedených typů se uváděly pouze několikrát, například poplatek z ubytovací kapacity, z něhož plynul pro obec příjem pouze

dva roky. Největší příjem má obec z daně z přidané hodnoty, který každoročně stoupá. Velmi významnými typy jsou také daň z příjmů právnických osob a daň z příjmů fyzických osob placená plátcí, jež každý rok přinese podobné částky. Za zmínku také stojí dílčí daň z technických her, která se začala vybírat v roce 2019. Postupně se díky této dani vybírá stále více peněz. Avšak oproti tomu příjem z daně z hazardních her rapidně klesl. Velmi spolehlivým příjmem je poplatek za provoz, shromažďování a odstraňování komunálního odpadu. Za sledované období dohromady přinesl poplatek přes 54 000 000 Kč.

Tabulka č. 18 – Přijaté transfery obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

PŘIJATÉ TRANSFERY OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ přijatého transferu	2018	2019	2020	2021	2022
Neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu (SR)	1 363	601	20 603	4 352	2 041
Neinvestiční přijaté transfery ze SR v rámci dotačního vztahu	28 958	32 767	34 640	36 222	36 305
Neinvestiční přijaté transfery ze státních fondů	0	0	0	0	154
Transfery ze státního rozpočtu	16 128	22 108	62 900	60 430	15 793
Neinvestiční přijaté dotace od obcí	1 996	1 241	784	763	232
Neinvestiční přijaté dotace od krajů	4 439	6 873	7 468	8 235	8 195
Neinvestiční transfery přijaté od rozpočtů úz. úrovně	0	1 750	0	0	0
Převody z vedlejší hospodářské činnosti	19 049	22 050	23 070	30 300	38 064
Investiční přijaté transfery ze státních fondů	6 702	0	0	2 069	14 092
Investiční dotace přijaté od krajů	0	0	0	2 225	902
Ostatní inv. přijaté dotace ze státního rozpočtu	31 053	71 004	24 724	18 779	8 146
Přijaté transfery celkem	109 688	158 394	174 189	163 375	123 924

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

Druhou nejvýdělečnější kategorií příjmů jsou přijaté transfery. Jednotlivé typy přijatých transferů a prostředky z nich přijaté se každoročně liší. Zpravidla největší objem prostředků plyne z neinvestičních přijatých transferů ze státního rozpočtu v rámci dotačního vztahu. Transfery ze státního rozpočtu v průběhu sledovaného období kolísají, avšak v roce 2020 a 2021 byla přijata nejvyšší částka přes 60 000 000 Kč. Dále jsou významným příjmem převody z vedlejší hospodářské činnosti. Naopak k nárazovým příjmům, které se za celé sledované období objevily pouze několikrát, patří neinvestiční přijaté transfery ze státních

fondů, neinvestiční transfery přijaté od rozpočtů územní úrovně a investiční dotace přijaté od krajů.

Tabulka č. 19 – Nedaňové příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

NEDAŇOVÉ PŘÍJMY OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ nedaňového příjmu	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy z poskytování služeb a výrobků	3 687	3 681	2 984	4 793	8 161
Příjmy z prodeje zboží	214	209	196	225	267
Ostatní příjmy z vlastní činnosti	188	206	156	177	309
Příjmy z pronájmů pozemků	190	189	119	140	205
Příjmy z pronájmů ostatních nemovitostí a jejich částí	541	564	286	317	752
Příjmy z pronájmu movitých věcí	0	11	40	0	0
Příjmy z úroků	667	992	852	473	3 305
Sankční platby přijaté od státu, obcí a krajů	10	0	0	0	0
Přijaté sankční platby od jiných subjektů	3 370	3 895	3 049	3 952	3 308
Vypořádání předchozích let	106	94	0	22	0
Ostatní přijaté vratky transferů	943	5	337	888	448
Příjmy z prodeje krátkodobého majetku	18	10	20	0	0
Přijaté neinvestiční dary	148	15	36	10	2 192
Přijaté pojistné náhrady	95	322	174	341	578
Přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady	2 080	2 136	3 036	3 438	8 775
Ostatní nedaňové příjmy j. n.	25	42	18	21	30
Neidentifikované příjmy	0	0	20	2	2
Splátky od nefinančních subjektů	30	293	60	0	0
Splátky od příspěvkových organizací	0	4 500	13 274	0	0
Nedaňové příjmy celkem	12 312	17 164	25 657	14 799	28 332

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

Nedaňové příjmy obce Slaný jsou třetím největším příjmem obce. V průběhu let jejich výše stoupá. Pouze v roce 2020 byla výsledná částka vyšší, jelikož byly splaceny pohledávky od příspěvkových organizací. Nejvíce peněz plyne z příjmů z poskytování služeb a výrobků a také z přijatých nekapitálových příspěvků a náhrad. Jiné typy nedaňových příjmů se objevily pouze několikrát. Patří sem sankční platby přijaté od státu, obcí a krajů, neidentifikovatelné příjmy a příjmy z pronájmu movitých věcí.

Tabulka č. 20 – Kapitálové příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ kapitálového příjmu	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy z prodeje pozemků	59	2 673	260	1 834	111 453
Příjmy z prodeje ostatního hmotného majetku	102	37	0	61	33
Příjmy z prodeje majetkových podílů	8 400	0	0	0	0
Kapitálové příjmy celkem	8 561	2 710	260	1 895	111 486

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

Kapitálové příjmy se mohou v průběhu let významně lišit. Tato situace také nastala v roce 2022, kdy z příjmů z prodeje pozemků obec získala téměř 111 455 000 Kč. Oproti minulým rokům, kdy například v roce 2018 byl příjem 59 000 Kč, je to enormní rozdíl. Z příjmů z prodeje majetkových podílů plynul příjem pouze jednou za sledované období, a to v roce 2018.

3.4.2 Analýza výdajů obce

Tabulka č. 21 – Výdaje obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

VÝDAJE OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)				
Rok	Rozpočet schválený	Rozpočet upravený	Skutečné plnění	Rozdíl
2018	464 120	489 041	448 119	-16 001
2019	506 598	533 769	500 012	-6 586
2020	458 675	500 395	448 698	-9 977
2021	612 455	637 373	521 919	-90 536
2022	782 098	877 519	706 811	-75 287

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

V tabulce jsou uvedeny celkové výdaje obce Slaný za sledované 5leté období v třech různých podobách – schválený rozpočet, upravený rozpočet a skutečné plnění. Uveden je také rozdíl mezi skutečným plněním a schváleným rozpočtem. Skutečné plnění je vždy menší než schválený rozpočet a zároveň se liší od upraveného rozpočtu. Výdaje za sledované období rostly, v roce 2022 byly nejvyšší.

Rozdíl mezi skutečností a schváleným rozpočtem byl největší v roce 2021, kdy překročil 90 000 000 Kč. Nejnižší byl v roce 2019 s rozdílem 6 586 000 Kč.

Tabulka č. 22 – Kategorie výdajů v obci Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KATEGORIE VÝDAJŮ V OBCI SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)		
Rok	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje
2018	273 221	174 899
2019	286 575	213 437
2020	345 348	103 350
2021	353 827	168 092
2022	361 351	345 461

Zdroj: vlastní zpracování, evidence obce Slaný (2024)

Výdaje samospráv se dají rozdělit na běžné a na kapitálové výdaje. V průběhu sledovaného období převyšovaly výdaje běžné, avšak v roce 2022 byly běžné výdaje s kapitálovými výdaji téměř shodné. Z tabulky je také patrné, že běžné výdaje každým rokem stoupají, zatímco kapitálové výdaje kolísají.

Tabulka č. 23 – Běžné výdaje obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

BĚŽNÉ VÝDAJE OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ běžného výdaje	2018	2019	2020	2021	2022
Neinvestiční nákupy a související výdaje	106 718	109 977	117 495	117 398	148 746
Platy a podobné výdaje	103 007	108 153	110 966	115 707	126 069
Neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům, platby daní	44 552	47 488	98 150	94 463	53 568
Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům	17 122	18 044	16 415	21 958	29 198
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	1 739	2 788	2 134	3 932	3 688
Výdaje na náhrady za nezpůsobenou újmu	0	-32	76	70	47
Ostatní neinvestiční výdaje	84	141	82	299	22
Neinvestiční transfery a související platby do zahraničí	0	16	30	0	0
Neinvestiční půjčené prostředky	0	0	0	0	13

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Uvedené výdaje spadají do kategorie běžných výdajů. Pro přehlednost tabulky jsou uvedeny pouze typy výdajů, nikoliv jednotlivé výdaje. Jednotlivé položky najdeme na stránkách obce Slaný. Největší položkou jsou platy zaměstnanců v pracovním poměru, které každým rokem rostou, dále nákup ostatních služeb a neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím.

Tabulka č. 24 – Kapitálové výdaje obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

KAPITÁLOVÉ VÝDAJE OBCE SLANÝ V LETECH 2018-2022 (V TIS. KČ)					
Typ kapitálového výdaje	2018	2019	2020	2021	2022
Investiční nákupy a související výdaje	149 411	186 319	74 666	139 590	318 664
Investiční transfery	3 803	7 818	11 824	27 704	20 797
Nákup akcií a majetkových podílů, vklady do financí	13 963	19 300	3 586	0	0
Investiční půjčené prostředky podnikatelům	7 722	0	13 274	799	6 000

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Kapitálové výdaje obce Slaný se skládají ze 4 typů. Největšími z nich jsou investiční nákupy a související výdaje. Největší investice připadají na pořízení dlouhodobého hmotného majetku. Investiční transfery, které jsou na druhém místě, jsou nejvíce používány na investiční transfery neziskovým a podobným osobám.

Největším kapitálovým výdajem v roce 2018 byla intenzifikace čističky odpadních vod Slaný – Blahotice, která vyšla na 52 077 000 Kč. V rozpočtu bylo na tento výdaj vyčleněno až 64 686 000 Kč, avšak nakonec byl výdaj nižší, než se předpokládalo. Další výdaje byly vloženy do plynofikace areálu nemocnice ve Slaném a dále se v nemocnici upravovaly pokoje a sociální zařízení. Dohromady bylo vyčleněno na tyto výdaje 15 557 000 Kč. V roce 2018 se také rekonstruoval most Olgy Scheinpflugové, který vede přes železniční trať. Tento výdaj byl ve schváleném rozpočtu vypočten na 9 547 000 Kč, ale ve skutečnosti stála rekonstrukce 9 804 000 Kč. V roce 2018 patřily mezi větší výdaje také revitalizace ulice Hanžburského, vybudoval se chodník v ulicích O. Scheinpflugové a v ulici Fügnerova a byly upravovány parkovací plochy.

Stejně jako v roce 2018 i v roce 2019 byla největším kapitálovým výdajem čistička odpadních vod a její intenzifikace v obci Slaný a Blahotice. Celkový výdaj byl 74 135 000 Kč. Mezi významné výdaje patřily také půdní vestavba v 1. základní škole Slaný a půdní nástavba v 3. základní škole Slaný. Tyto akce dohromady stály 38 712 000 Kč. Dále je třeba zmínit navýšení základního kapitálu Technických služeb Slaný o 12 000 000 Kč a výdaje na sociální bydlení, které dosáhly 10 438 000 Kč.

V roce 2020 byl největší výdaj investiční půjčka Nemocnici Slaný na předfinancování projektu – 13 274 000 Kč. Započala také projektová příprava a zahájení realizace plovárny, na kterou bylo v rozpočtu vyhrazeno 15 665 000 Kč, avšak ve skutečnosti bylo použito 1 706 000 Kč. I v roce 2020 byly kapitálové výdaje hojně

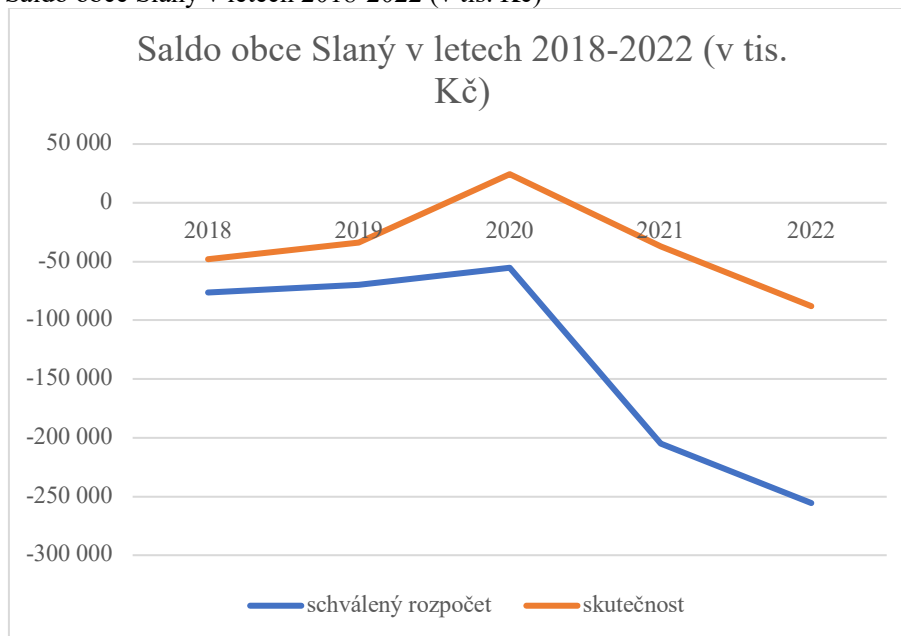
využívány k revitalizacím již stávajících komunikací. Byla například rozšířena Topolová cesta v lesoparku Háje, byl zrekonstruován chodník v ulici Dukelských hrdinů a byla vybudována parkovací stání v ulici Vítězná.

V roce 2021 byly hlavní výdaje na plaveckou halu, stavební úpravy podhledů, vzduchotechniku a zateplení objektu. Tento výdaj byl 25 600 000 Kč. Dále se rekonstruoval střešní plášť a obnovovala ocelová konstrukce zimního stadionu, na což bylo vyčleněno 21 481 000 Kč. Dále byla realizována rekonstrukce sběrného dvoru, revitalizován park Benar a téměř 14 milionů korun bylo použito na fasádu a zateplení objektu nemocnice Slaný.

Rok 2022 přinesl začátek realizace stavby multifunkční sportovní haly, která stála 75 218 000 Kč. Pokračovalo se také v rekonstrukci zimního stadionu započaté v roce 2021, kdy oproti schválenému výdaji 45 100 000 Kč bylo použito 64 611 000 Kč. K dalším významným výdajům patřila například realizace inženýrských sítí v části Háje Sever, kanalizace v části Želevčice, I. etapa modernizace kuchyně v 3. základní škole Rabasova a zásobování pitnou vodou v částech Slaný – Lotouš (Královské město Slaný, 2024).

3.4.3 Saldo obce Slaný

Graf č. 6 – Saldo obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Saldo obce Slaný bylo ve sledovaném období vždy schváleno jako schodkové. V posledních dvou letech překonal schválený schodek 200 000 000 Kč. Pouze jednou byl schodek ve skutečnosti přebytkový, a to v roce 2020, kdy byl skutečný schodek

24 361 000 Kč. V ostatních letech se skutečné saldo pohybovalo ve schodku do 50 000 000 Kč, avšak v roce 2022 saldo ještě narostlo na celkový schodek 88 009 000 Kč.

3.4.4 Analýza vybraných ukazatelů SIMU

Graf č. 7 – Rozpočtová odpovědnost obce Slaný v %

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Rozpočtová odpovědnost v obci Slaný ve sledovaném období kolísá. V roce 2020 byla na svém minimu, které činilo 1,26 %. V následujících letech však ukazatel začal opět narůstat až na své maximum – v roce 2022 na 7,30 %. Ani jednou se město nepřiblížilo k stanovené hraniční hodnotě 60 % procent, která stanovuje rizikovou rozpočtovou odpovědnost.

Graf č. 8 – Zadluženost obce Slaný v tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Zadluženost obce stejně jako předchozí ukazatel ve sledovaném období kolísala. V roce 2020 se zadluženost snížila na 5 295 000 Kč, avšak následující rok začala opětovně stoupat a maxima dosáhla v roce 2022, kdy překročila hranici 37 000 000 Kč. Dluh na jednoho obyvatele činil v roce 2022 celkem 2 000 Kč.

Tabulka č. 25 – Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v % v obci Slaný

PODÍL CIZÍCH ZDROJŮ K CELKOVÝM AKTIVŮM V % V OBCI SLANÝ					
Položka	2018	2019	2020	2021	2022
Cizí zdroje celkem v tis. Kč	158 111	185 828	165 503	205 804	x
Aktiva celkem v tis. Kč	3 209 009	3 367 238	3 449 808	3 607 482	3 136 435
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v %	4,93	5,52	4,8	5,7	12,24

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Cizí zdroje města Slaný byly nejvyšší v roce 2021. Za rok 2022 nejsou data v databázi Monitor k dispozici. Celková aktiva do roku 2021 rostla a v tomto roce byla také nejvyšší. Avšak v roce 2022 opět klesla. Indikátor vykazoval ve sledovaném období rozdílné výsledky a nebyl stoupajícího charakteru. V roce 2022 byl indikátor nejvyšší, a to 12,24 %. Naopak nejnižší podíl cizích zdrojů byl vykázan v roce 2020. Ani jednou však indikátor nepřekročil stanovenou rizikovou hranici a obec se tak neřadí mezi rizikové obce.

Tabulka č. 26 – Běžná likvidita obce Slaný

BĚŽNÁ LIKVIDITA OBCE SLANÝ					
Položka	2018	2019	2020	2021	2022
Oběžná aktiva v tis. Kč	310 278	330 406	332 884	376 240	x
Krátkodobé závazky v tis. Kč	74 586	52 857	62 207	71 137	x
Běžná likvidita	4,16	6,25	5,35	5,29	1,78

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Běžná likvidita v obci Slaný nebyla ve sledovaném období nižší než kritická hodnota 1 a znamená to tedy, že je obec schopna své závazky splácet. Pouze v roce 2022 se hodnota blížila k hodnotě 1, avšak v databázi Monitor chybí potřebné údaje o oběžných aktivech a krátkodobých závazcích. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2019, kdy byly krátkodobé závazky nejnižší, a z tohoto důvodu nebyl problém s objemem oběžných aktiv závazky splatit. V roce 2018 byly krátkodobé závazky nejvyšší a zároveň nejnižší oběžná aktiva. Důsledkem toho se běžná likvidita snížila.

4 Porovnání hospodaření obcí Rakovník a Slaný

4.1 Posouzení úrovně hospodaření obce Rakovník

Příjmy obce Rakovník ve sledovaném 5letém období postupně rostly. Oproti schválenému rozpočtu byly příjmy téměř vždy ve skutečnosti větší, než bylo plánované. Kategorie příjmů, která se každoročně zvyšuje, jsou daňové příjmy. Ty se v obci v průběhu sledovaného období zvyšovaly především díky zvyšování příjmů z daně z přidaného hodnoty. Oproti této dani se však například příjem na dani z příjmů fyzických osob placené plátcí v průběhu let snižuje. V roce 2022 bylo na této dani vybráno nejméně za posledních 5 let. Snižování příjmů bylo zaznamenáno i na dani z příjmů právnických osob. Příjem z přijatých transferů v průběhu období kolísá. V roce 2020, kdy byly přijaté transfery nejvyšší, město obdrželo kompenzaci ve formě neinvestičního přijatého transferu z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu. Tato kompenzace se týkala probíhající pandemie a město obdrželo bonus ve výši 19 636 000 Kč. V dalších letech se však tento příjem nevyskytuje. Kapitálové příjmy v průběhu období taktéž kolísají. Děje se tak především proto, že v roce 2019 obec obdržela příjmy z prodeje ostatních nemovitých věcí a jejich částí ve výši téměř 20 000 000 Kč. V roce 2022 město obdrželo příjem pouhých 7 000 Kč z příjmů z prodeje pozemků. Pokud město disponuje dalšími pozemky, které je možné dát k prodeji, je to prostor pro navýšení příjmů. Nedaňové příjmy za rok 2022 byly nejvyšší za celé 5leté období. Největší skok byl zaznamenán u příjmů z úroků a jejich částí, jenž činil celkem 5 392 000 Kč oproti předchozím částkám pohybujících se v řádech statisíců. Zvýšil se taktéž příjem z pronájmu pozemků, což je jistě prostor pro navýšení rozpočtu i v dalších letech. I přestože se pronájem z pozemků zvýšil, v roce 2022 se naopak snížily ostatní příjmy z pronájmu majetku. Stejně tak se v daném období snížil příjem z přijatých neinvestičních darů.

Výdaje se v obci Rakovník zvyšují. V roce 2020 byly výdaje nejnižší, avšak v dalších letech se opět zvyšovaly. I přes to se daří skutečné plnění výdajů držet pod částkou, která byla schválena v rozpočtu. Kategorie běžných výdajů se ve sledovaném období zvyšuje. Zvyšují se částky za téměř všechny typy těchto výdajů, především pak neinvestiční nákupy a související výdaje, platy a podobné výdaje a neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a platby daní. Jediné typy, které zaznamenaly pokles, jsou neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům a neinvestiční transfery obyvatelstvu. Kapitálové výdaje se v roce 2022 opět zvýšily a překročily hranici 100 milionů Kč. Také investiční transfery byly

v tomto roce nejvyšší. Z investičních nákupů a souvisejících výdajů jsou hrazeny veškeré projekty, které jsou podrobněji popsány v předchozí kapitole.

Rozpočtová odpovědnost obce, která nesmí přesáhnout 60 %, v Rakovníku dosahuje nejvýše 25 %. Znamená to tedy, že se obec při sestavování rozpočtu chová zodpovědně. Jelikož se však rozpočtová odpovědnost Rakovníku zvyšuje, značí to, že se obec čím dál víc zadlužuje a tato skutečnost by do budoucna mohla způsobovat problémy. S tím úzce souvisí další ukazatel zadluženosti obce, který udává, že zadluženost obce nadále roste a za 5 let dluh narostl téměř o 70 000 000 Kč.

Dalším sledovaným ukazatelem je podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, který nesmí překročit 25 %. V Rakovníku byl ukazatel nejvyšší v roce 2022, kdy dosáhl téměř 8 %. I přes to, že je ukazatel pod stanovenou hranicí, v průběhu sledovaného období se zvýšil o 5 %. Pokud se bude i nadále zvyšovat tímto tempem, mohlo by město stanovené hranice brzy dosáhnout.

Běžná likvidita v Rakovníku vždy přesáhla doporučenou hodnotu 1, a tudíž je obec schopna splácet své krátkodobé závazky. V roce 2019 se běžná likvidita města pohybovala blízko doporučené hranice, avšak hodnota ukazatele od tohoto roku začala stoupat. Nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 2021.

4.2 Doporučení pro město Rakovník

Na základě zhodnocení hospodaření města Rakovník lze říci, že město v posledních letech hospodaří svědomitě a bez větších potíží pokrývá své výdaje naplánovanými příjmy. Ačkoliv na začátku sledovaného období bylo saldo hospodaření i několik desítek milionů korun v mínusu, v roce 2020 nastal zlom a město začalo hospodařit s přebytkovým rozpočtem. Je potřeba, aby se město do budoucna vyvarovalo těmto situacím, kdy budou výdaje vyšší než příjmy. Bylo by vhodné, aby město naplánovalo, jakým způsobem by mohlo ještě navýšit daňové příjmy, které zaznamenávají největší růst.

Výdaje, stejně jako příjmy, ve sledovaném období rostly. Je třeba dbát na to, aby výdaje byly dobře naplánované. Město by také mělo počítat s jistou finanční rezervou, která pomůže pokrýt nenadále výdaje. Investiční projekty by měly být podrobně promyšlené, aby nedocházelo k tomu, že se budou navyšovat výdaje kvůli neočekávaným výdajům spojenými s projekty.

Z analýzy vybraných ukazatelů vyplývá, že město dosahuje příznivých výsledků hospodaření. I přes to však stále stoupá zadluženost obce. Ukazatel rozpočtové odpovědnosti

dosáhl v roce 2022 25 %, a i když obec nespadá pod obce rizikové, je zapotřebí, aby zadluženost dále nerostla, ale začala se v dalších letech snižovat.

4.3 Posouzení úrovně hospodaření obce Slaný

V obci Slaný každoročně příjmy rostou. Nejvíce narůstá kategorie daňových příjmů, především příjem z daně z přidané hodnoty. V 5letém sledovaném období také stoupal příjem z daně z příjmů právnických osob. Obec každý rok disponuje většími příjmy, než se kterými na začátku roku počítá ve schváleném rozpočtu. Přijaté transfery mají potenciál k růstu. Nejvyšší byly v roce 2020, kdy obecní rozpočet obdržel největší příjem z transferů ze státního rozpočtu. Tento jev se opakoval i v dalším roce, v roce 2022 však tento příjem opět spadl. Je velice pravděpodobné, že šlo o příjmy spojené s opatřeními, která se zaváděla během covidové pandemie. Kapitálové příjmy obce jsou kategorií, která má také potenciál pro růst. Například v roce 2022 obec prodala pozemky a získala za ně příjem do rozpočtu ve výši téměř 111 500 000 Kč. Pokud obec disponuje dalšími pozemky, které by bylo možné v budoucnosti prodat, byl by to potenciální příjem do rozpočtu. Nedaňové příjmy zaznamenaly v roce 2022 veliký posun oproti minulému roku, jelikož se rapidně zvýšily příjmy z poskytování služeb a výrobků, příjmy z úroků a přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady.

Výdaje v obci Slaný také v posledních letech rostou. Rostou jak běžné, tak kapitálové výdaje. I přes to se městu v každém roce ve sledovaném období podařilo snížit výdaje, které byly v rozpočtu naplánované. Jak již zaznělo, běžné výdaje v posledních letech stoupají. Děje se tak především kvůli tomu, že stoupají výdaje na neinvestiční nákupy a související výdaje, platy a podobné výdaje a výdaje na neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům. Oproti tomu však klesly výdaje vynaložené na neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a platby daní. V kategorii kapitálových výdajů bylo v posledních letech nejvíce prostředků vynaloženo na investiční nákupy a související výdaje. Jak již bylo popsáno v kapitole 4, z těchto výdajů jsou financovány veškeré realizace projektů, rekonstrukce a úpravy, které se na území města provádí.

V rámci posouzení hospodaření byla zhodnocena rozpočtová odpovědnost obce. Tento ukazatel dosahuje nejvýše 7,3 %, a tudíž obec není posuzována jako riziková co se zadluženosti týče. Jelikož ukazatel rozpočtové odpovědnosti kolísá, znamená to, že obec své dluhy splácí, avšak nyní znovu narůstají. Podrobné zadlužení ukazuje graf zadluženosti

obce, který poukazuje na skutečnost, že dluhy obce se v roce 2020 snížily, ale v roce 2021 opět narostly.

Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům byl stejně jako v Rakovníku i ve Slaném nejvyšší v roce 2022. Ukazatel již překročil 12 % a to znamená, že je blízko stanovené hranici 25 %. Od počátku sledovaného období se zvýšil o 7 %.

Běžná likvidita v obci Slaný se pohybuje nad doporučovanou hranicí. Pouze jednou se hodnota přiblížila k doporučované hranici. Avšak v databázi Monitor chybí v tomto roce data potřebná k určení, proč ke snížení ukazatele došlo. Nejvyšší hodnota 6,25 byla v roce 2019, a to z důvodu vyšších oběžných aktiv a nižších krátkodobých závazků.

4.4 Doporučení pro město Slaný

Město Slaný dlouhodobě pracuje se schodkovým rozpočtem. Pouze v roce 2020 bylo saldo přebytkové. Z dlouhodobého hlediska není tento způsob hospodaření vhodný. Město by se proto mělo zaměřit na to, jakým způsobem jsou plánovány příjmy a výdaje. Je zapotřebí, aby byly výdaje pečlivě naplánované, jelikož v posledních letech rapidně stoupají. Výdaje stoupaly především z toho důvodu, že začala realizace nových projektů, viz tabulka č. 24 Kapitálové výdaje. Je jisté, že město s takto velkými výdaji počítalo a mohlo tak lépe naplánovat příjmy.

Analýza vybraných finančních ukazatelů prokázala, že město dosahuje optimálních výsledků. Pouze v roce 2022 bylo zaznamenáno zvýšení podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům. Tato hodnota by neměla přesáhnout hranici 25 %, přičemž město dosáhlo hranice 12,24 %. Je třeba, aby se podíl v příštích letech nadále nezvyšoval a město podchytilo možný problém včas. V roce 2022 se také běžná likvidita snížila k hodnotě 1, která je pro tento ukazatel hraniční. V databázi Monitor.cz nejsou však uvedeny podrobnější informace, jež by mohly rozklíčovat, z jakého důvodu se tento ukazatel oproti předešlým letům rapidně snížil.

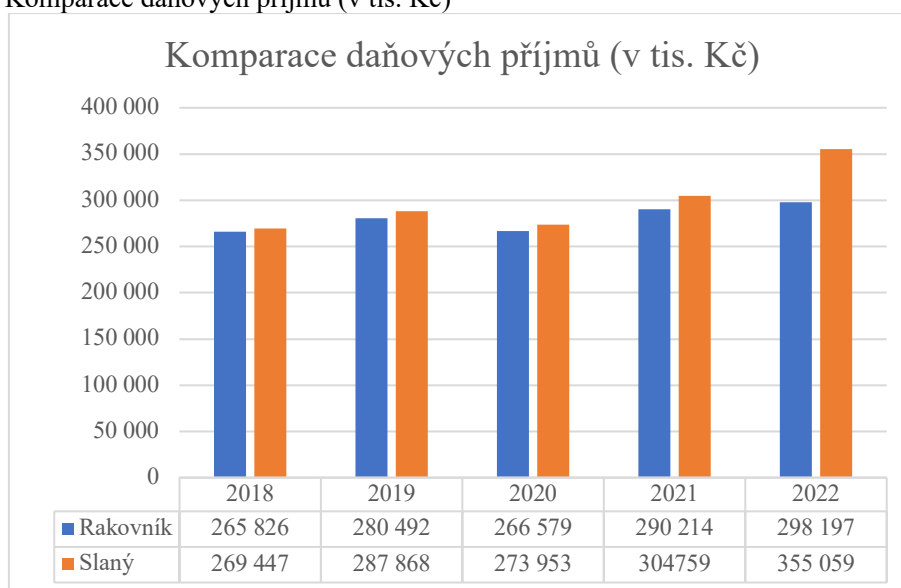
V posledních dvou letech také roste zadluženost obce a spolu s tím i ukazatel rozpočtové odpovědnosti. Od počátku sledovaného období narostl ukazatel o 3 %. I přes to, že se obec zadlužuje, ukazatel nedosahuje stanovené rizikové hranice, a tak se zadlužování pohybuje v rámci zdravého financování.

4.5 Komparace hospodaření měst Rakovník a Slaný

V následující podkapitole bude provedena komparace hospodaření obou měst za sledované 5leté období. Budou porovnávány kategorie příjmů, kategorie výdajů a taktéž příjmy, výdaje a saldo přepočtené na jednoho obyvatele. Jelikož byl počet obyvatel v městech za sledované období téměř totožný, budou zjištěné údaje relevantní.

4.5.1 Komparace daňových příjmů

Graf č. 9 – Komparace daňových příjmů (v tis. Kč)

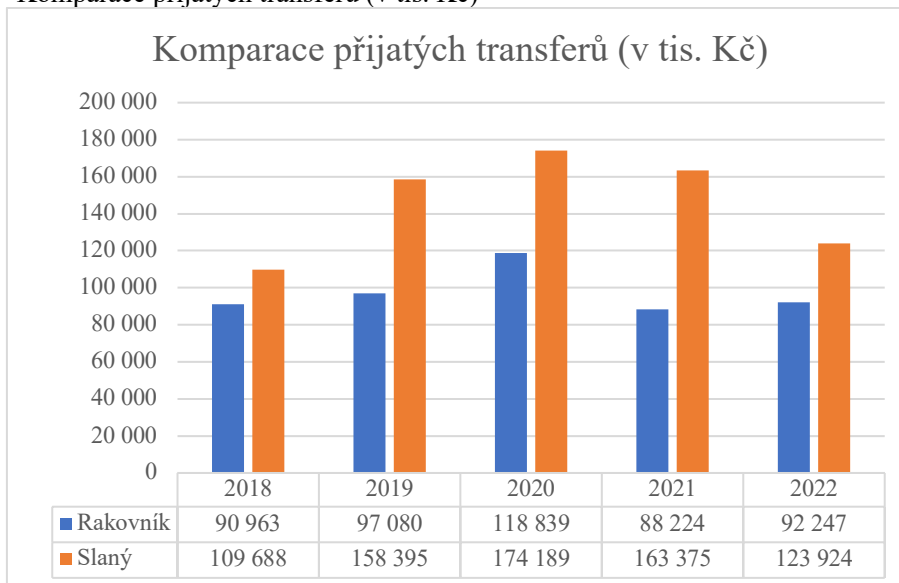

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz a evidence obce (2024)

Daňové příjmy v obcích byly ve sledovaném období téměř totožné. Město Slaný vykazovalo v každém roce vždy o něco větší příjmy, tento rozdíl byl však nepatrný. Největší rozdíl byl zaznamenán v roce 2022, kdy měla obec Slaný příjmy vyšší oproti Rakovníku téměř o 57 000 000 Kč. Bylo tomu především proto, že mělo Slaný rekordní příjem z daně z přidané hodnoty a také z daně z příjmů právnických osob. Na daních obě obce vybírají poměrně stejné částky, přičemž Slaný vybírá téměř na všech daních nepatrně větší částku. Příjmy z poplatků se také velice neliší. Oběma obcím se zvedly příjmy z poplatku za provoz, shromažďování a odstraňování komunálního odpadu. Zatímco v Rakovníku poplatek ze psů nepatrně klesá, ve Slaném je tomu naopak. Oproti Slanému však Rakovník v posledních dvou letech vybírá více příjmů na poplatek za užívání veřejného prostranství.

4.5.2 Komparace přijatých transferů

Graf č. 10 – Komparace přijatých transferů (v tis. Kč)

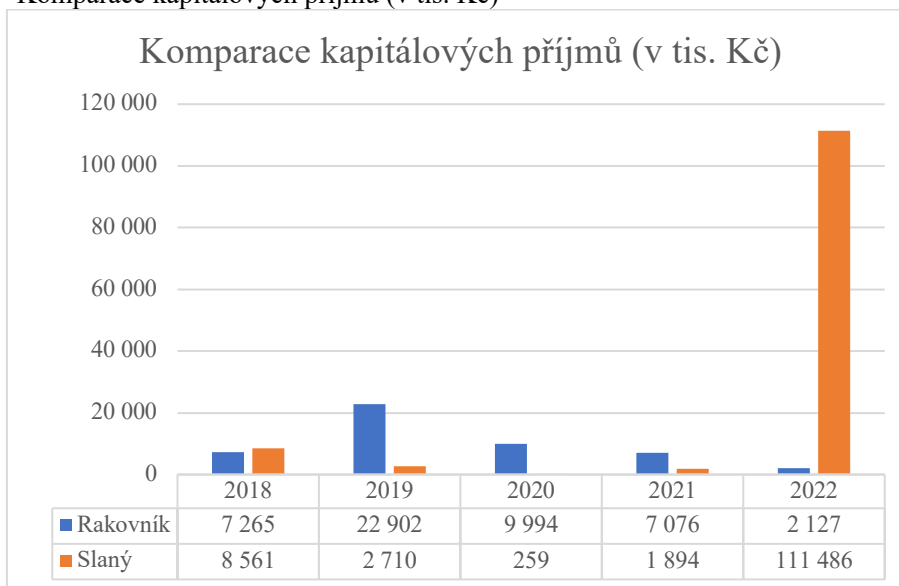

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz a evidence obce (2024)

Přijaté transfery za sledované období vykazují velké rozdíly. Slaný v každém roce přijal více transferů než Rakovník. Největší rozdíl mezi obcemi byl v roce 2021, kdy Slaný přijalo o 75 000 000 Kč více dotací než Rakovník. U obou obcí je možné sledovat, že nejvíce přijatých transferů obdržely v roce 2020. V tomto roce získaly obce bonus za opatření a výdaje spojená s covidem a například Rakovník uvádí, že tento bonus dělal téměř 20 milionů korun.

4.5.3 Komparace kapitálových příjmů

Graf č. 11 – Komparace kapitálových příjmů (v tis. Kč)

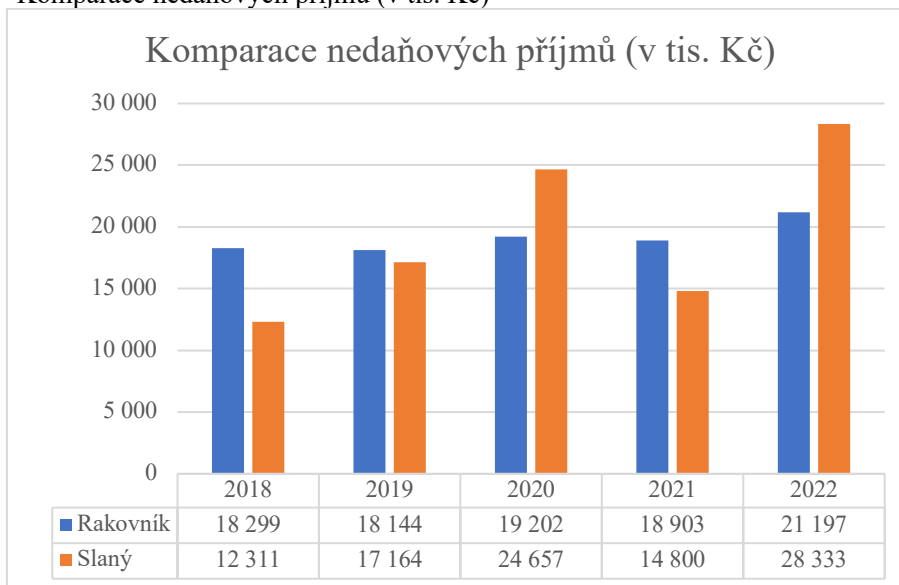

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz a evidence obce (2024)

Město Slaný v roce 2022 prodalo své pozemky a obdrželo tak téměř 111 500 000 Kč do svého rozpočtu. V předchozích letech však kapitálové příjmy takových částek nedosahují, jelikož se pozemky prodávaly v menších částkách. Rakovník vykazuje nejvyšší kapitálové příjmy za rok 2019, jelikož město prodalo nejvíce ostatních nemovitých věcí a jejich částí.

4.5.4 Komparace nedaňových příjmů

Graf č. 12 – Komparace nedaňových příjmů (v tis. Kč)

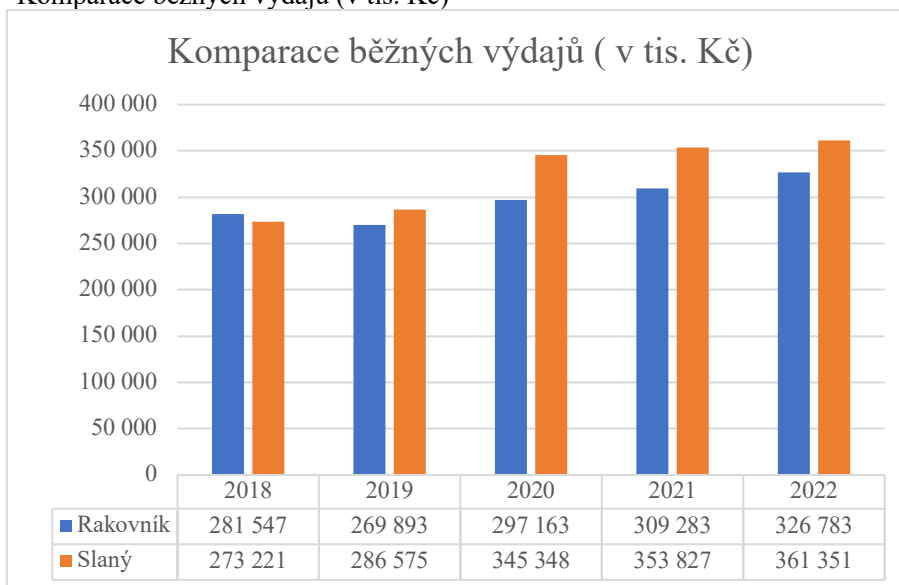

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz a evidence obce (2024)

Nedaňové příjmy v obou obcích ve sledovaném období kolísaly. Rakovník vykazuje v každém roce podobně vysoké příjmy, avšak příjmy obce Slaný se často liší i o několik milionů korun. Rakovník i Slaný dosáhly nejvyšších příjmů v roce 2022, u obou obcí k tomu však došlo z různých důvodů. Rakovník měl rekordní příjem z úroků a jejich částí a Slaný vykázal oproti předešlým rokům vyšší příjem z poskytování služeb a výrobků. Nejméně příjmů dosáhla každá obec v jiném roce, Rakovník v roce 2019 a Slaný v roce 2018.

4.5.5 Komparace běžných výdajů

Graf č. 13 – Komparace běžných výdajů (v tis. Kč)

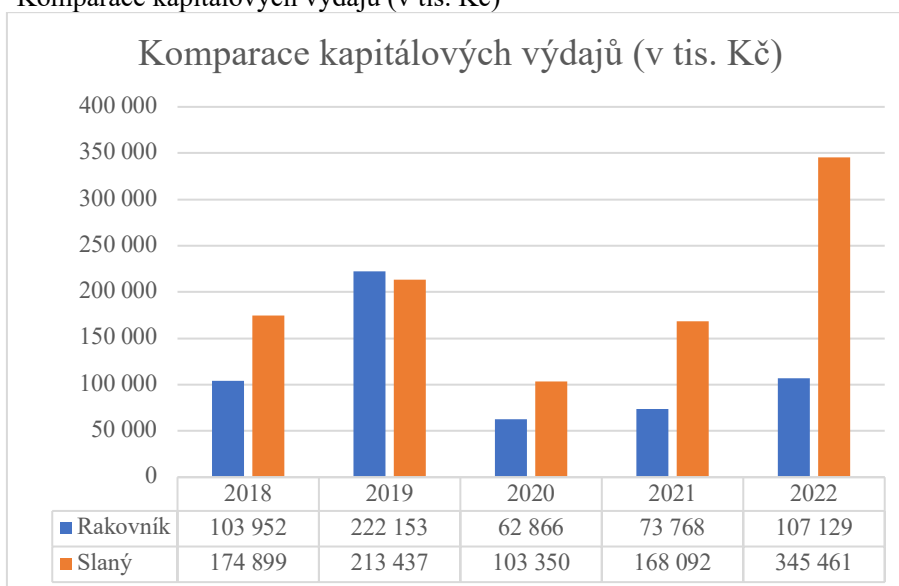

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz a evidence obce (2024)

V obou obcích mají běžné výdaje stoupající charakter. To znamená, že v roce 2022 Rakovník a Slaný vykazovaly nejvyšší běžné výdaje. Zvyšují se stejné typy běžných výdajů – neinvestiční nákupy, platy a neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům. Roky, ve kterých obce vykázaly nejnižší výdaje, se liší. Rakovník vykázal nejnižší výdaje v roce 2019 a Slaný v roce 2018.

4.5.6 Komparace kapitálových výdajů

Graf č. 14 – Komparace kapitálových výdajů (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz a evidence obce (2024)

Kapitálové výdaje v obcích ve sledovaném období kolísaly. Rakovník měl nejvyšší kapitálové výdaje v roce 2019 a Slaný v roce 2022. Obě obce v těchto letech uskutečnily největší investiční nákupy a s nimi související výdaje. Nejnižší výdaje vykazují obce za rok 2020, kdy byly uskutečněny nejnižší investiční nákupy za sledované období v obou obcích.

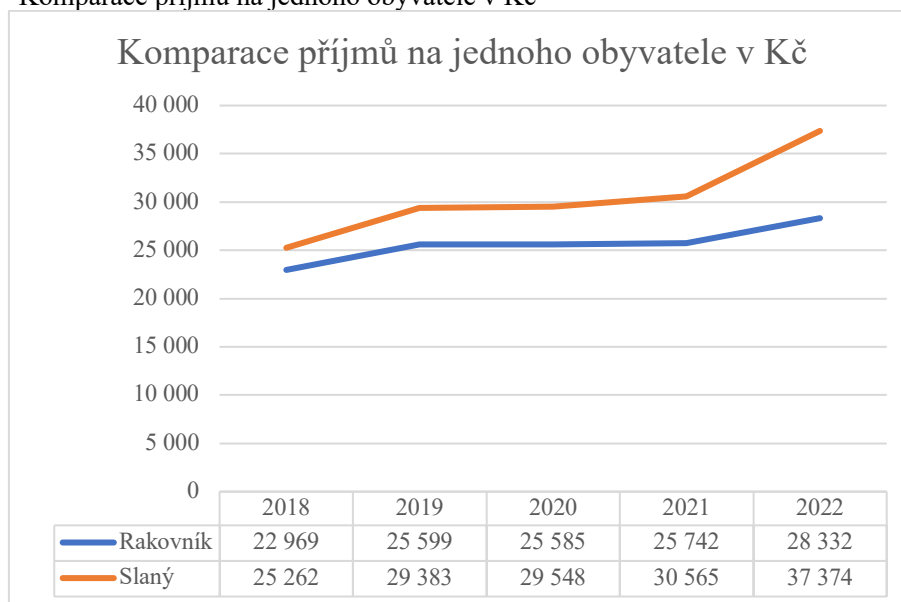
4.5.7 Komparace příjmů na jednoho obyvatele

Tabulka č. 27 – Počet obyvatel v městech Rakovník a Slaný

Počet obyvatel v městech Rakovník a Slaný					
Město	2018	2019	2020	2021	2022
Rakovník	15 846	15 709	15 652	15 142	15 574
Slaný	15 834	15 864	16 010	15 862	16 557

Zdroj: vlastní zpracování, ČSU (2024)

Graf č. 15 – Komparace příjmů na jednoho obyvatele v Kč

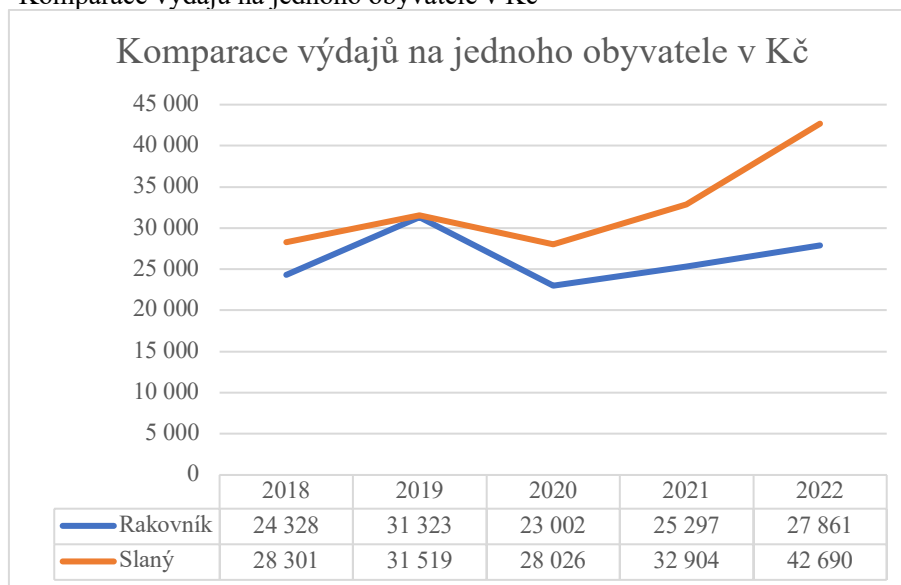

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Příjmy, které jsou přepočtené na jednoho obyvatele, se v Rakovníku a Slaném liší v řádech několika tisíců. Slaný dosáhlo v každém roce sledovaného období vyššího příjmu na jednoho obyvatele. Trend postupného stoupání tohoto ukazatele lze spatřit u obou měst. Nejmenší příjem na obyvatele byl v obou městech zaznamenán v roce 2018. Příjem dále stoupal a v roce 2022 v obou městech dosáhl nejvyšší částky. Ve Slaném byl příjem na obyvatele o více než 9 000 Kč větší než v Rakovníku. Bylo tomu tak především proto, že Slaný dosáhlo velmi vysokých příjmů.

4.5.8 Komparace výdajů na jednoho obyvatele

Graf č. 16 – Komparace výdajů na jednoho obyvatele v Kč

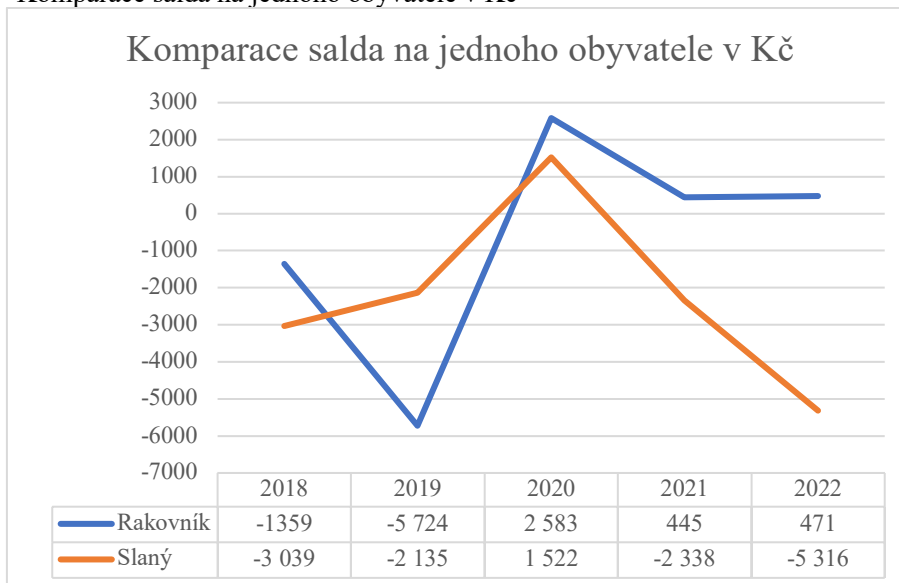

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Výdaje na jednoho obyvatele v obcích nezaznamenaly velké rozdíly. V roce 2019 byly výdaje na jednoho obyvatele téměř totožné a tato částka se pohybovala okolo 31 000 Kč. Obě města zaznamenala nejmenší výdaje na jednoho obyvatele v roce 2020. V tomto roce byl rozdíl mezi jednotlivými obcemi 5 000 Kč na jednoho obyvatele. Nejvyšší výdaje na jednoho obyvatele ve Slaném jsou zaznamenány za rok 2022. Důvodem rapidního zvýšení výdajů na obyvatele ve Slaném jsou velké výdaje na investiční nákupy a související výdaje. Tento typ kapitálových výdajů stoupl v Rakovníku v roce 2019, proto je ukazatel výdajů na jednoho obyvatele za tento rok nejvyšší.

4.5.9 Komparace salda na jednoho obyvatele

Graf č. 17 – Komparace salda na jednoho obyvatele v Kč

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor.cz (2024)

Saldo na jednoho obyvatele má ve sledovaném období kolísavý charakter. U obou měst je možné sledovat stejný trend schodkového či přebytkového salda, avšak v roce 2021 nastává zlom – Slaný má saldo schodkové a Rakovník saldo přebytkové. Rakovník má nejnižší saldo na jednoho obyvatele v roce 2019, kdy mělo město největší schodek téměř 90 000 000 Kč. Z tohoto důvodu vychází saldo na jednoho obyvatele téměř 6 000 Kč v mínusu. V dalším roce však nastává pro obec přijatelnější situace – na jednoho obyvatele vychází saldo v přebytku 2 583 Kč. Obec Slaný vykazuje největší schodkové saldo na obyvatele za rok 2022, kdy na jednoho obyvatele připadá saldo 5 316 Kč v mínusu. Pouze v roce 2020 je saldo přebytkové, a to 1 522 Kč na obyvatele.

Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnotit hospodaření měst Rakovník a Slaný. Hospodaření měst nacházejících se ve Středočeském kraji bylo zhodnoceno za posledních 5 let, tedy od roku 2018 do roku 2022. Jelikož mají obě města podobný počet obyvatel, jsou výsledky relevantní. V rámci teoretické části byly popsány základní pojmy, které se pojí s hospodařením měst. Zdrojem byla především odborná literatura a příslušné zákony.

K samotné analýze hospodaření autorka využila evidenci obce, která je zveřejňována na oficiálních webových stránkách obcí, a také webové stránky Monitor.cz pod záštitou Ministerstva financí, kde je hospodaření obcí přehledně rozepsáno. Autorka také zanalyzovala Soustavu informativních a monitorujících ukazatelů a na základě všech podkladů byla posouzena úroveň hospodaření měst a byla doporučena možná východiska pro zlepšení hospodaření.

Z provedeného posouzení vyplynulo, že obě města ve sledovaném období hospodařila se schodkovým rozpočtem. Z tohoto důvodu je i přepočtené saldo na jednoho obyvatele v městech, až na několik let s přebytkovým saldem, v mínusu.

Příjmy obou obcí postupně stoupají. Hlavním příjmem byla jak v Rakovníku, tak ve Slaném daň z přidané hodnoty. Ve Slaném byly velkou příjmovou položkou příjmy z prodeje pozemků. Pokud by i nadále město našlo ve svém územním plánu možnost prodeje dalších pozemků, do budoucna by tento příjem mohl nadále růst. Stejně tak by i město Rakovník mělo prohlédnout své územní plány a zjistit, zda mají nějaké z pozemků potenciál k případnému prodeji.

Výdaje, stejně jako příjmy, v obcích postupně stoupaly. Největší položkou běžných výdajů byly v obou obcích neinvestiční nákupy a související výdaje. Z kapitálových výdajů bylo nejvíce finančních prostředků vynaloženo na investiční nákupy a související výdaje. Je zapotřebí, aby město své výdaje do budoucna pečlivě plánovalo.

Ukazatel rozpočtové odpovědnosti ukazuje, že obě města nespádají do kategorie rizikových měst, kde ukazatel dosahuje více než 60 %. V Rakovníku však hodnota dosahuje 25 % a od začátku sledovaného období hodnota narostla o 15 %. Ve Slaném dosahuje ukazatel nejvíce 7 % a nevykazuje tak velké riziko. U obou měst roste celková zadluženost a je třeba, aby města dluhy postupně splácela.

Vybrané ukazatele soustavy SIMU napovídají, že obě města hospodaří se svými financemi bez problémů a ani jedno z měst není na seznamu rizikových měst. Pouze jednou se město Slaný začalo blížit doporučené hranici u ukazatele míry zadluženosti obecního majetku, avšak doporučenou hranici město nepřekročilo. Ukazatel běžné likvidity byl vyhodnocen taktéž jako bezproblémový. Ve dvou případech se město Rakovník i Slaný přiblížilo hodnotě 1, která je pro běžnou likviditu stanovena jako minimální, avšak v jiných letech města neměla problém tuto hodnotu navýšit.

Oběma městům bylo doporučeno, aby si pečlivě plánovala své příjmy a výdaje, a nadále tak nedocházelo ke schodkovému saldu. Je potřeba, aby města naplánovala také finanční rezervu, která pomůže v případě nenadálých výdajů.

Na konci roku 2023 byl prezidentem České republiky podepsán konsolidační balíček vlády. Mimo jiné v něm byla upravena výše dani z nemovitých věcí. Sazba této daně se zvýšila o 1,8násobek a pro obce to tedy bude do budoucna znamenat vyšší příjem z této daně. Tato změna pozitivně ovlivní a zvýší daňové příjmy obcí.

Seznam použitých zdrojů

Seznam knižních zdrojů

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: GRADA Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. *Průvodce komunálními rozpočty aneb jak může informovaný občan střežit státní pokladnu*. Česká republika: Transparency International ČR, 2008. ISBN 978-80-87123-06-5.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČMEJREK, Jaroslav a Jan ČOPÍK. *Veřejná správa*. 2. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-954-9.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-665-5.

MELION, Miloslav. *Hospodaření a podnikání obcí*. Hradec Králové: E.I.A.-Ekonomická a informační agentura, 1997. ISBN 80-854-9068-4.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4511-8.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. Praha: GRADA Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.

SVOBODA, Ivo a Marek JETMAR. *Veřejná správa a Veřejná správa a její organizace*. Praha, 2019. Studijní opora. AMBIS. Vysoká škola.

STIGLITZ, Joseph. *Economics of the public sector*. 3rd edition. USA: W. W. Norton & Company, 2000. ISBN 0-393-96651-8.

Seznam internetových zdrojů

Královské město Slaný [online]. Slaný: Webhouse [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.meuslany.cz/index.asp>

Malý lexikon obcí České republiky - 2021: Obce České republiky k 1. 1. 2021. In: *Český statistický úřad* [online]. ČR, b. r., 2021 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2021>

MF vytvořilo pro obce kalkulačku rozpočtové odpovědnosti. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. b.r. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2017/mf-vytvorilo-pro-obce-kalkulacku-rozpocet-28166>

Monitor [online]. [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>

Naši lidé. In: *ODS* [online]. b. r. [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/profil/5503-ludek-stibr>

Podíl cizích zdrojů celkem k majetku obce/kraje. In: *Mozaika* [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://mozaika-ur.cz/cz/indikatory/podil-cizich-zdroju-celkem-k-majetku-obce-celkem>

Město Rakovník [online]. Rakovník: Galileo Corporation, c2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.mesto-rakovnik.cz/aktualne/>

Rozpočtové hospodaření a majetek obcí: Studijní příručka pro zastupitele obcí. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2023 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>

Statutární města a hlavní město Praha. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, b. r. [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/rso/statutarni_mesta_a_praha

Veřejná správa v České republice 2021: Výroční zpráva o stavu veřejné správy České republiky za rok 2021. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vyrocní-zpravy-o-stavu-verejne-spravy.aspx>

Legislativa

Zákon č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích

Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech

Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 420/2004 Sb. o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí

Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Hospodaření obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 2 – Příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 3 – Kategorie příjmů v obci Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 4 – Daňové příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 5 – Přijaté transfery obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 6 – Kapitálové příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 7 – Nedaňové příjmy obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 8 – Výdaje obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 9 – Kategorie výdajů v obci Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 10 – Běžné výdaje obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 11 – Kapitálové výdaje obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 12 – Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v % v obci Rakovník – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 13 – Běžná likvidita obce Rakovník – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 14 – Hospodaření obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč), tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 15 – Příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj monitor.statnipokladna.cz

Tabulka č. 16 – Kategorie příjmů v obci Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj monitor.statnipokladna.cz

Tabulka č. 17 – Daňové příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 18 – Přijaté transfery obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč), tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 19 – Nedaňové příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 20 – Kapitálové příjmy obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 21 – Výdaje obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 22 – Kategorie výdajů v obci Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj evidence obce

Tabulka č. 23 – Běžné výdaje obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 24 – Kapitálové výdaje obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 25 – Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v % v obci Slaný – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 26 – Běžná likvidita obce Slaný – tabulka vlastní, zdroj Monitor.cz

Tabulka č. 27 – Počet obyvatel v městech – tabulka vlastní, zdroj ČSÚ

Seznam grafů

Graf č. 1 – Hospodaření obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz

Graf č. 2 – Saldo obce Rakovník v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz

Graf č. 3 – Rozpočtová odpovědnost obce Rakovník v % - graf vlastní, zdroj Monitor.cz

Graf č. 4 – Zadluženost obce Rakovník v tis Kč – graf vlastní, zdroj Monitor.cz

Graf č. 5 – Hospodaření obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj evidence obce

- Graf č. 6** – Saldo obce Slaný v letech 2018-2022 (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz
- Graf č. 7** – Rozpočtová odpovědnost obce Slaný v % - graf vlastní, zdroj Monitor.cz
- Graf č. 8** – Zadluženost obce Slaný v tis. Kč – graf vlastní, zdroj Monitor.cz
- Graf č. 9** – Komparace daňových příjmů (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz a evidence obce
- Graf č. 10** – Komparace přijatých transferů (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz a evidence obce
- Graf č. 11** – Komparace kapitálových příjmů (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz a evidence obce
- Graf č. 12** – Komparace nedaňových příjmů (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz a evidence obce
- Graf č. 13** – Komparace běžných výdajů (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz a evidence obce
- Graf č. 14** – Komparace kapitálových výdajů (v tis. Kč) – graf vlastní, zdroj Monitor.cz a evidence obce
- Graf č. 15** – Komparace příjmů na jednoho obyvatele v Kč – graf vlastní, zdroj Monitor.cz
- Graf č. 16** – Komparace výdajů na jednoho obyvatele v Kč – graf vlastní, zdroj Monitor.cz
- Graf č. 17** – Komparace salda na jednoho obyvatele v Kč – graf vlastní, zdroj Monitor.cz